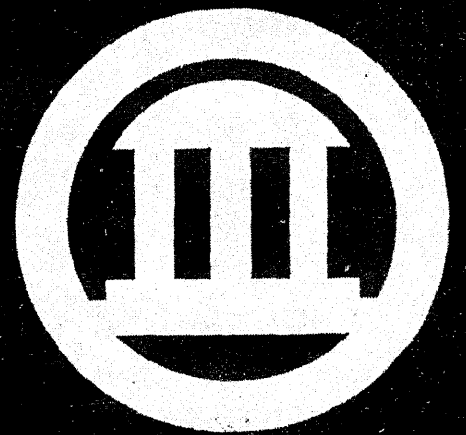

U

LIOPILAS
LEHT

7

LEHE KUUL 1935

EESTI NOORUS

ilmub seitsmendat aastakäiku senisest huvitavama
sisu ja suurema lugijaskonnaga

Ta on tuhandeile

noorile ja vanemaile iga kuus oodatud külaline, sest ta toob neile sisukaid

Kirjutisi noorsootöö, kasvatuse, kunsti, j. t. erialadelt. Kaastöölisina juhtivaid riigi-, hariduse-, teaduse- ja kunstitegelasi.

Jutustisi kirjanikelt. Omaloomingut ja võistlustöid noortelt ja õpilasilt.

Rahvamänge, sportmänge, rahvatantse, võimlemisjuhiseid. Kaastöölisina, Ernst Idla, Ulrich Taumi, Alice Vesterblom j. t. eriteadlased.

Kunstitöid, illustratsioone, kirjutisi kunsti- ja teatriinimesilt. Muusikapalu heliloojailt. Artikleid rakendus- ja rahvakunsti alalt.

Praktilist ja tegelikku maatulunduse, kodukäsitöö, kõnekunsti, rahvariide ühistegevuse, kodukaunistamise j. t. aladelt vastavalt eriteadlasilt.

Kroonikat, arvustisi, vaatlusi, kavu, juhiseid, uudiseid teaduse ja tehnika ilmast, ülevaateid kodu- ja välismailt.

EESTI NOORUS igasse kodusse!

12 nr. aastas, hind Kr. 1.80, pool a. Kr. 1.—

Tallinn, Lossi pl. 4, tel. 429-77; posti jooksev arve 156.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

Vilmar Adams

Eesti haritlaskonna mõõn

Pealinna väga mõõduandvais ringkonnis olakse kuuldavasti võlutud uuest sihtlausest: „intelligentsi aeg on mööda!“ Ja kes tähelepanelikult jälgib Eesti elu, võib juba näha selle parooli tegevteolisi sademeidki. Idaruumi läbistamine hitlerlikkude ideedega toob paratamatult enesega kaasa poliitika ümberlülitamise n.n. rahvaesindajailt massidele. Selle juures rahvast seni juhtinud haritlaskond kaotab tunduvalt oma niikuinii mõõnavast osatähtsusest.

Haritlaskonna osatähtsus on meil mõõnanud pidevalt juba selle tööga tõttu, et iseseisvusaegse haritlase keskmine töötasu on märksa vähem veneaegsest. Siiski meie iseseisvuse koidikul, kui iga täisealise eesti haritlase ees avanes lai väli oma jõudude rakenduseks, elas meie haritlaskond (ning ühes temaga ka tõusikkond) üle kiire ja järsu kulminatsiooni.

Ühes meie lõpliku majandusliku ja vaimse eraldumisega väikeriigiks algas ka haritlaskonna osatähtsuse kortsumine, kuni see — majanduslikel põhjusil — vähenes isegi alla seda tähtsust, mis on haritlaskondadel põliseis Lääne-Euroopa riikides.

Paljunaerdud vene haritlaskond ehk intelligents oli kõigi ta nõrkuste ja kehvuste kõrval omapärasemaid Euroopas. See ei olnud mitte ainult eriline sotsiaalne rahvakiht, vaid ka omaette eetiline kogudus. Oma ülesandes veendu-

nud (olgugi sektidesse jagunev) kogudus. Ja kui seni allpool ajalugu elanud määratud rahvaparved pääsesid liikvele ja mõneks ajaks muutisid impeeriumi kaootiliselt lainetavaks ookeaniks, siis oli see lõppudelõpuks siiski kohalejäänud vene intelligents, kes (ühes järelkasvava „töölisaadliga“) andis kaosele uue ribidesüsteemi.

Eesti haritlaskond europaseerus ja muutus mingiks vaimutöövõtjate konglomeraadiks. Terve haritlaskonna seisus kaotas tolle vene intelligentsile omase eetilise osadustunnuse. Mida enam arenes see protsess, seda enam nihkus tast ka eestluse saatusemääramine.

Haritlaskonnale, milles tsentrofugaalsed jõud on tugevamad keskendavaist, haritlaskonnale, milles karjäärिताhe on tugevam väärtuste tahtsust — sellisele haritlaskonnale ei saa toetada riiki ja on aina loomulik, et seks otsitakse uusi aluseid. Agraarnatsionaali esilekerkimine annab haritlase rahvajuhtimisele viimse hoobi ja tema pärandus läheb põldurile ¹⁾. Või õigemini põlduri eksponentidele. Pole imestada, et sellisel ümberkihistuse ajastul ajavaimus tundub haridusevaenu sügavvoole, mis kord võivad kerkida pinnale veeneeludena.

1) Jätkem lapsekeelne nimetus „talupoeg“.

2.

Mida meie haritlaskond seab vastu ajavaimule? Sotsiaalse osatähtsuse langusele haritlaskonnas eneses vastab kvaliteedi langus. Tarvitseb vaid veidi testida praegu küpsevat intelligenti, et veenduda selle üldharidusliku ja kultuurilise taseme vaidlematus languses võrreldes isegi revolutsiooniaegse generatsiooniga. Kokku puutudes akadeemiliste noortega, olen alati hämmastunud nende kitsast silmaringist, nende kesistest ideaalidest, neist hoovavast vaimukehvusest. Terves kehas elab terve, ent ah kui pilusilmne vaim. Enesega rahul, puretud vanema põlve skepsisest ilma sellele omase nägelikkuseta, uhke tühjadele pretensioonidele, vaimustusvõimetu, ta elab — sfinks ilma saladuseta — oma rahva kõrval. Inertne tunglemine alt ülesse — kuid üleval ei olegi enam üleval! — näib olevat selle noorsoo elusisuks. Kuski ei tundu tas vaimset kõrgustikuõhustikku.

Sealjuures aga inimmaterjal on silmnähtavalt hea: terve, visa, kaine... Ainult söödis on see noorsugu ja kolklises keskkonnas omaette jäetud. Vanem põlv kasvab veel seostuses suuremate mõjuritega: enamik meist nägi aegu ja inimesi, maid ja ideid. Kõige selle puudumine noorel generatsioonil on ikkagi tühik, mida tuleks tasa teha sihiteadliku kasvatava mõjustusega, kui tahame vältida kvaliteedilangust pealekasvavas intelligentis.

3.

Pean lühinägelikuks igat katset Eesti tulevikku ehitada mistahes kvaliteediprintsiibile. Mängus Eesti saatuse eest on neil ainsaks trumbiks kvaliteet. Selle nimel on vajalik ka meie haritlaskonna sotsiaalne ning eetiline renessans. Tuleb süstemaatselt viljelda meie haritlaste ühistunnet, et meie intelligents saaks jälle ühildatud eetiliseks koguduseks. Selleks on tal vaja anda — mitte „esindusi“ ega parteisid — vaid siht, mis mõjuksid kui magneet rauale. Teiseks on tarvis võtta erilisele — kuid mitte bürokraatlikule — hoolitsusele meie noorsugu Eesti üldise plaanikorrastuse raamides. Ja lõpuks — last not least — plaanistuse ajastul ei saa jätta enam anarhilise ja barbaarse struggle for life'i olukorda meie kultuuri, vaid tuleb edustada väheseid eesti loovaid jõude, et tippsaavutised ja ideaalid püsiks küllaldasel kõrgusel. Kõrgeproovilisema eesti tulevikukultuuri nimel tuleb lõpulikult välja rookida liberalistlikku „majanduslikku mõtlemist“ kultuuri aladel, s. o. vaimset kulaklust.

Meie mõtlikumad pead, meie suutlikumad mehed, meie loovad anded — sõnaga: meie eliit — on eesti rahva kallim vara.

Ja ärgem laskem end hajutada võõraspektist, et oleme väike kogu, vaid pigemini haarakem kinni mõttest, et oleme suur pere.

Uue üliõpilasp Parlamendi loomisvalud

Lõppeks ometi on selgunud meie üliõpilasp Parlamendi ilming. Ta pika sünniajastu viimne faaski on jõunud lõpule. Õnnelikult, kõigi karide ja lootuste kiuste.

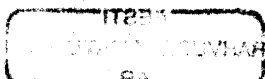
Akadeemiline pere astus äsja juba neljateistkümnendat korda valimiskasti juurde, et luua üliõpilaskondliku keskalduse uut koostist. Kuigi valimised ise möödusid tavaliselt, töid nende järeldused üliõpilasmaja õhustikku elevust, milline kippus tõsiselt vapustama üliõpilaskondliku omavalitsuse sammeldumakippuva struktuuri alustalasid.

Nüüd on aga need valimised kinnitatud ja üliõpilaskonna uus kõrgeim organ võib alustada oma lühikest maiset matka.

Valimiskampaania.

Valimiskampaania algstaadiumes tundus sedakorda nagu loiduse ja rauganõtruse hõngu. Kombineeringuil, töökavade sepitsemisel, liitumisel ja lahkteede valikuilgi näis tempo olevat aeglasematukseline. Nagu sordiinimeeleolu oleks ilmestanud neid valimiste algaase.

Eelmise aastaga võrreldes valimisteleminivate rühmade koostis säilis peaaegu muutmatuna, kui mitte märkida EÜS'i blokeerumist ENÜS Ilmatariga ja vene rahvusvähemlaste esinemist kahe iseseisva nimekirjaga. Isegi trükitud töökavu näis olevat vähem kui mitmel möödunud ajal. Nii näiteks piirdusid E. Korporatsioonide rühm ja EÜS Põhjala vaid afiisega. Teisalt aga fikseeris Üliõpilasseltside Rühm oma

töökava kaugelt mahukamana endisist sellelaadseist üritusist, tuues sääl nähtaval kohal ka oma algatusel ja juhtimisel saavutatud tulemuste loetelu, mis näib paraku hõlmavat kogu üliõpilaskondliku töotervikut pika mineviku vältel, kirjutades teiste kontosse vaid pisikilde. Uutes tööülesandeis aga tõsistatakse samas veelkordselt sõbraliku koostööõhkkonna loomise tarvet Edustuses, nõutakse akadeemilist lahendust üliõpilastülidele üliõpilaskohtu ja üldkehestatava vahekohtukorra vahendusel, üliõpilasmütsi kandemäärustiku väljamist jne. Järgnevalt rõhutatatakse õppetingimuste soodustamist, üliõpilaste arvu piiramise vältimist, õppemaksu alandamist ja uue töökavapunktina — noorte teadlaste ettevalmistamisprobleemi tõsist käsilevõttu. Ja mis eriti märgitsetav — omaabi küsimuses ilmneb tõsine taandumine seniseilt positsioonelt. Toetusnädalate küsimuses on asunud samale seisukohale, millist on EÜS Põhjala oma töökavas väitnud juba aegu tagasi. Samuti on lõppeks siiski jõutud veendele, et tööbüroo oma senisel kujul on vaid kõlav paroodia, mis vajab juurteniküündivat reformi. Et teda aga elustada saaks üliõpilaskorterite registreerimise- ja suvise kontrollimistööga, seda uskuda on enam kui ennatlik.

E. Naiskorporatsioonide rühm oma valimisproklamatsioonis kinnitab, et tema olemasolu põhjendused ja sihtjooned on piiritletud rühma senise tööga. Ta taotleb eelkõige isikutubliduse printsipi, asetavat üliõpilaskonnatervikut hüvangu kõrgemale üksikrühmitiste erihuvidest ja jätkavat tulevikuski oma senist leplikku koostööd kõikide huvigrupiga.

Afišside poolest ei jäänud aga tänavused valimised millegipoolest maha endisist. Ülikooli paaheones ja Üliõpilasmajaski oli peaaegu iga rühmitis leidnud oma põhimõtete propageerimiseks sobiva paiga. Neis proklaames fikseeritud loosungeis tahab Üliõpilasseltside Rühm näha kogu üliõpilaskonda rahvuskultuuri aate teenistuses, teha arstiabi kättesaadavaks ja soetada vahendusbüroo kaudu töövõimalusi kasvõttelejaile. EKR-i tagasihoidlikul afišsil leidub vaid ainus lühilause — vähem tühiseid sõnu, enam sisu. Samas jälle demokraatlikud üliõpilased püstitavad rea hoogsaid lööklauseid, millistes nõutakse aukohta akadeemilisele ja ühiskondlikule tööle, kadu härrasüliõpilaskule peenutsemisele ja üliõpilaste filtrit ülikooli sees, mitte ülikooli sees. Lõppeks EÜS Põhjala peab eriti tähtsaks üliõpilaskonna üksmeelset rakedumist riigi ja rahva hüvanguks, eriti praegusel momendil kogu energia suundamist rahvuslikuks ülesehitustööks, ja taotleb Edustuses ikka jälle lõhestuse ja sallimatuse kaotamist ning

säästlikkust Üliõpilaskonna majanduskava ja korrastuse teostamisel.

Valimised

ise sooritusid mainimistvajava hoogsusega. Häälte lugemisel selgus valimisjagaja mitmepunktiline hüpe kõrgemale võrreldes eelmiste valimistega. Samuti ilmnes valimistulemuste üldpildis teatav jõuvahekordade ümberasetumine. Õnnetu valimisjagaja tõttu kaotas ühe koha E. Naiskorporatsioonide rühm ja teise (1934. a. jäägiga sisseviidu) — EKR, kuna ÜS. Valvila jäi hoopis esinduseta. Võitjatetabelisse aga kanti EÜS, EÜS. Põhjala, ja mis üllatavaim — saksa vähemusrahvused, kes tulevad 14. Edustusse juba kolmepäise esindusgrupiga.

Otsemajdselt pärast valimistulemuste fikseerimist aga selgus, et osa valijaist ähvardavad

protestiga

ja taotlevad seega kogu valimiskampania taas-teostamist. Õigeaegselt esitatigi valimistoimkonnale pikem kaebus 10 ksv! allkirjaga. Selles juhiti tähelepanu reale asjaoludele, millised olid neile, valijaile, saanud teatavaks osalt otseselt, enamikus aga kaudselt mitmendate isikute kaudu tänu protestijate energilikkusele. Eelkõige vihjati sääl eksimusile üliõpilaskonna põhimääruste § 32. vastu, mis lubab igale valijale vaid ühe hääle. Protestijate teades olid aga viimastel valimistel lubatud mitmel isikul valida teiskordselt.

Valimistoimkond, kuulates täiendavalt protestijate ning nende poolt juurdekutsutud tunnistajate seletused ja hiljem Üliõpilaskonna juhatuse volitusel veelkordselt välja kutsudes protestis nimetatud isikud, leidis aga protesti põhistised olevat küllalt kergekaalulised selleks, et need õigustaks tühistama valimisi. Ta konstateeris, et väiksemad puuded valimiskäigus on võimalikud ka valjeima valimisdistsipliini juures. Kehtiv valimiskord pakub ju selleks avaraid võimalusi. Põhimääruste § 47. lubab igal hääleõiguslikul üliõpilasel valida kas matrikli, legitimatsioonikaardi või õpperaamatu ettenäitamisel. Samal ajal ei tehta aga ühelegi neist mingisugust märgat hääletamiskohustuse sooritamise kohta, küll vaid võetakse allkiri vastavasse nimestikku. Viimane aga ei garanteeri millegagi isegi sama isiku teiskordset valimisteilmumist, kas või provotseerivaltki.

Tõlgendades põhimääruste eelmainitud äärmiselt laia amplituudiga normi, on vaieldamatult selge, et need kolm dokumenti teenivad eeskätt isikusamasuse tõendusvahendi ülesandeid. Kas aga matrikel — milline oma kehtejõult osutub küll suurima tähtsusega aktiks üldse nõutud tõendiste seas — täidab otstarbekalt va-

limiste puhul temale asetatud ülesandeid, on väga vaieldav: et vaid nimi, matrikli number ja allkiri muudaksid võimalikke valimispettusi, seda võib uskuda ainult eemalseisja, kes pole läbi teinud tudengipõlve temperamendikat valimispidu.

Protestijad, ühenduses tsiteeritud põhikorra sättega, olid päale muu tõsiselt kurjad veel sellegi asjaolu üle, et valimistoimkond laskis hääletada mõnedel ksv! ksv!-l ilma nõuetavate atribuutide esitamata. Seegi protestiosa põhjendub normi tähttähelisele tõlgendusele, milline on kaugel tõelikkuses kristalliseerunud üliõpilaskondlikest valimistavadest. Oleks ju otse koomiline nõuda tõendusi üliõpilaskonna juhtkonnalt, keda nangun tunneb iga valimistoimkondlane, või jälle neilt kaasvõitlejailt, kellel pole mõnesuguseil põhjusil võimalust ette näidata nõuetavaid dokumente, on aga sellevastu varuks küllalt kaaluvaid personaalseid või dokumentaalseid tõendeid oma isikusamasuse määritlemisel. Mitmekordset valimist ei põhjusta see moodus sugugi rohkem kui hääletamine matrikliga või nooruseast päritoleva päevapildiga varustatud legitimatsioonikaardiga ja õpperaamatuga.

Järgnevalt juhti kaebuses tähelepanu sellelegi, et valimistel on jämedalt rikutud põhimääruste § 49., mis keelab kihunduse Üliõpilasmaja avalikes ruumes ja lubab igale valijale garanteerida valimissaladuse. Siingi tõsisas valimistoimkond, et Üliõpilasmaja praeguse ülekoormatuse tõttu, kus nimetatud hoones ei toimu valimispäevil mitte ainult häälteandmine, vaid üliõpilaste toitlustamine, raamatukogu ja lugemislaua kasustamine ja igasuguste akadeemiliste org-ide töö, ei saa hääletamise puhuks kehestada erakordseid survevahendeid. Kas mõnes koridoris üks või teine ksv! ksv! registreerib söögisaali või lugemislaua külastajaid või tunneb isegi huvi hääletajate vastu, seda pole valimistoimkonnal õigus kontrollida.

Valimissaladuse tagamise klauselitki interpreteeris valimistoimkond kaebuses väljendatud seisukohile diametraalselt vastakuna ja seda täie õigusega. Soovib mõni valijaist suvaliselt näidata kaasvalijale (oma org-i inimesele või vennale — nagu väitsid protestijad) hääletamisedelile kirjutatud numbrit, siis ei tohi ometi valimistoimkondlane otsekohe juurde rutata. Alles siis, kui valija pöördub oma õiguste kaitseks toimkonna poole või kui valimissaladust rikutakse valija tahte vastaselt, peavad selleks kohustatud isikud asumu aktiivselt tegevusse.

Nii detailideni läbi arutades kogu protesti,

jõudis valimistoimkond lõppresümeeana tunnetusele, et valimiskäigul on juhtunud küll mõningaid eksimusi, mis pole aga tingitud valimistoimkonna mala fides'est, pigemini küll valimiskorra ebatäpsusest ja tõelikkusele sobimatusest, kuid kõik need puudused ei evi mingit rasket kaalu valimistulemuste suhtes ega võiks seega olla ka valimiste tühistamise põhjuseks.

Ja Ülikooli Valitsus kui kõrgeim erapooletu sanktsioneeriv organ võttis omaks sama seisukoha ja andis formaalse kehtejõu 14. üliõpilasmajesteedile.

Teatud tulemusi

oli esitatud kaebusel siiski: see samm sunnib tõsisemalt võtma vaatlusluubi alla üliõpilaskonna senise rakkimi puudeid, eelkõige alla kriipsutades korrektoori vajadust senises komplekteerimisviisis valimiste näol. On juba ammu kangastunud arvamusi, et akadeemilise pere omahalduse senine korrustus vajab elunõudeist tingitud reformi. See, mis oli sobiv üle aastakümne tagasi valitsenud ultrademokratismi ajastul, pole enam tingimusteta kohane tänapäeva muutunud olundeis. Revisjon on paratamatu. Selle tarvet võivad eitada ainult pimeduselöödud fanaatikud. — Millise ulatuse aga see reform peaks võtma, selle piiritlemine nõuab põhjalikumat arutelu. Vaieldamatul kindel on aga juba see, et Edustuse valimiskord peab pandama otsemajdselt operatsioonilauale. 14. Edustuse töökavas selle nõude täitmine asetatagu kindlasti nähtavale kohale.

Ning lõppeks — uue Edustuse

jõudude hinnangus,

nagu tähendatud ülal, pole märkida suuri muutusi. Status quo on ikka säilind erinevate tiibade vahel. Milliseks aga kujunevad tsentrumi sümpaatiad, seda näitavad peatselt saabuvad uute organite loomisvalud. Kaaluks ülesandeid hakkavad siin eelkõige täitma EÜS. Põhjala ühelt poolt ja E. Naiskorporatsioonide rühm teiselt poolt. Kumma tiivaga kaaslevad aga vähemusrahvused, seda on praegu päris täpselt raske ennustada, eriti nüüd, pärast ägedaid rünnakuid nende aadressil kogu 13. Edustuse koosseisu poolt. Et aga nad lojaalsest koostööst põhjusita loobuksid, on mõeldamatu. Veel enam oleks tajumatum aga selline samm, kui nende poolehoid võidetakse kohtade lubadustega, nii nagu see on sündinud juba pikki aastaid.

Nii või teisiti — möödunud aasta mälestusi ei tohiks kuidagi minetada.

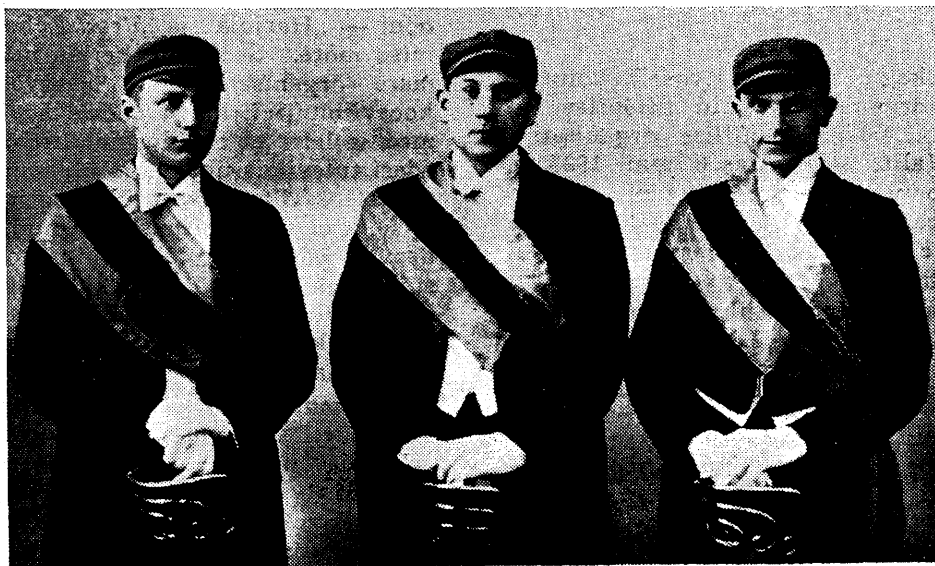
A. Vaigo.

Korp! „Harjola“ (1925-1935)

Korp „Harjola“ kuulub nende väheste üliõpilasorganisatsioonide hulka, mis võrsunud iseseisva Eesti pinnal eesti keskkooles hariduse ja kasvatuse saanud noormeestest. Need noormehed elades kaasa oma rahvuse rahvaks ja riigiks saamise, selles kõiges koguni tegelikultki kaasa mängides, kujunes hingeelu, mis ei suutnud leppida sellega, et keskkooli lõpetamise järelle asuda üliõpilasena valmis laudade taha. Ta-

tuleb vaadelda korp. „Harjola“ tegevust alates 11. veebruarist 1927. a. kuni käesoleva ajani.

Nii korp. „Harjola“ kui „Fraternitas Leholensise“ asutamisaeg langes ajale, kus üldse kogu üliõpilaskonna organiseerumisviisi oli välja kujunemas ja kohanemas uute olustikkudega. Olemasolevad üliõpilasorganisatsioonid esinesid juba varematel aegadel väljakujunenud traditsioonidega ja sisekorraga, kus tunduvalt andis

Korp! „Harjola“ eestseisus pro I sem. 1935. a.

Karl Tamm — abiesimees, Richard Koolmeister — esimees, Osvald Bender — kirjatoimetaja.

heti ise olla midagi ja luua ise oma töökspidamistele vastavat. Nii sündiski terve rida üliõpilasorganisatsioone, milliste hulgas figureeris ka „Harjola“ ühes a. 1927 asutatud „Fraternitas Leholensisega.“

Paljud nendest organisatsioonidest, millised loodud sellest kõigest vanast lahtiütlemise meeleolus, sulgesid varsti jäädavalt oma ukсед. Korp. „Harjolas“ ja „Fraternitas Leholensises“ aga suudeti leida eluline sisu.

Korp. „Harjola“ 10. a. tegevuse üksikasjalisema ülevaate juures tuleb seda aega võtta kahes osas. Esimeseks osaks on ajajärk korp. „Harjola“ asutamisaegast 8. maist 1925. a. kuni 11. veebruarini 1927. a. ja korp. „Fraternitas Leholensise“ asutamisaegast 11. veebruarist 1927. a. kuni 16. märtsini 1928. a., mil ühinesid. Teises osas

tunda paiguti saksa korporatsioonelt ülevõetud eesti iseloomule võõras mõtteviis.

Eesti vaimu võimulepääs võttis palju aastaid, kuni jõuti praeguse olukorrani, kus eesti üliõpilaste organisatsioonid seda ka tõega on. Paljud saksa korporatsioonelt ülevõetud kombes on küll jäänud, kuid need kombes on korporantsusele niivõrt külge kasvanud, et neist lahti ei saada ja õieti pole selle järgi ka mingit tarvidust. Korporatsioon korporatsiooni kommeteta polegi korporatsioon. Katseid neid kombeid otsast otsani eestipärastada või omapärastada on kõik karile joosnud.

Eesti iseseisvuseaja esimeste aastate üliõpilased, kes tulid Maailmasõja ja Vabadussõja õhkkonnast, ei suutnud rahulduda oma vabameelse individualistliku mõtteviisiga ja suure

eneseteadvusega olemasolevate üliõpilas-organisatsioonidega. Nad asutasid terve rea uusi üliõpilasorganisatsioone, — korporatsioone, seltse ja maakondlikke kogusid. Asutamisega mindi aga liiale ja hiljem likvideerus terve rida tollal asutatud organisatsioone, nagu „Kungla“, „Rajala“, „Vigilia“, „Vicinia“, „Huljehiis“ j. t.

Ka korp. „Harjola“ asutajateks osutusid üliõpilased, kes ei olnud rahul vanade organisatsioonide sisekorraga, kellele tundus haavavana ja alandavana halb käitumine noorliikmetega, kes oma vabameelset individualistlikku mõtteviisi ja suurt enesetadvust ei suutnud paenutada neis organisatsioones valitseva vaimu ja korra alla, ehkki nad olid küllalt teadlikud selles, mis vanad organisatsioonid oma väljakujunenud vilistlaskogude näol võisid pakkuda.

Eestvedajad kogusid oma tutvusringkonnast vajaliku arvu organiseerimatuid üliõpilasi ja asutasid korp. „Harjola“, millise organisatsiooni Ülikooli Valitsus kinnitas 8. mail 1925. a. Uue korporatsiooni värvideks olid violet, must ja oranž. Selleaegses korp! „Harjolas“ rebaste ja kaasvõitlejate nimetusi ei tarvitatud, vaid nende asemel olid erinimetused — senior, junior ja junior. Rebased kandsid üle vasema õla roheline-valget värvipaela. Lipulauluks võeti „Eestimaa mu isamaa“ ja deviisiks „Eestimaa su mehe meel, pole mitte surnud veel“. Need püsivad praegugi.

Kuna esialgne korp. „Harjola“ koosis — asutajad liikmed olid komplekteeritud juhulikult, siis ei võtnud organisatsioon esimestel aastatel õiget joont. Kogu aeg ei omanud korporatsioon korteritki ja pidas ajutiselt koosolekuid ja muid kooskäimisi mõne kaasvõitleja korteris.

1926. a. II semestril suudeti vabaneda mitteesoovitavatest distsipliinivõrastest liikmetest ja siis alustati ülesehitava tööga. Tõmmati kaasa uusi mõtteosalisi ja nüüd juba kindlmaid ja tahtelisemaid mehi. Võeti ka konvendile alaline korter.

Korp. „Fraternitas Leholensis“ asutati ka üliõpilastelt, kes olid pettunud vanematest organisatsioonidest. Kui korp. „Harjola“ esimesed liikmed olid enamikult pärit Tallinnast (sellest nimi „Harjola“), siis korp. „Frat. Leholensis“ asutajad olid peamiselt Põltsamaalt ja selle ümbruskonnast päritolevad üliõpilased. Leholensis nimetus tuletati Leholast.

Kui korp. „Harjolas“ esimeste semestrite ajal ei suudetud konvendi elu viia tasakaalu ja anda sisse õiget hoogu, siis „Frat. Leholensis“ asutajate pere, olles suurem arvult ja fulles ühest keskkoolist, evis suurema jõudude tasakaalu. See organisatsioon astus ellu teovõime-

lisemana ja elujõulisemana. Võeti otsekohe Viljandi tänavale 8-toaline korter, muretseti hädavajalik sisustus ja loodi kindel kord. Värvidega algusest peale kohe välja ei mindud, kuna enne taheti töötada välja kodukord ja tutvustada kõiki värvidega käitumisviise. Ka ei saanud kõik asutajad liikmed otsekohe värve, vaid ainult juhatuse liikmed ja ametikandjad. Teistele asutajatele liikmetele anti värvid tavalises korras.

1928. a. alul vähenes „Frat. Leholensis“ koosseis mõne liikme võrra. Ka uusi juurdetulejaid oli vähe ja samuti hakkas avaldama mõju pealtulev majandusliku kriisi ajastu. Seetõttu muutus tulevik üpris murelikuks.

Vahepeal oli kerkinud üles kahe organisatsiooni — „Harjola“ ja „Frat. Leholensis“ ühinemise mõte. See mõte kerkis mõningatel mõlemate organisatsioonide kaasvõitlejatel ühisel koosviibimisel, kus arenesid soojad sõprusside-med ja leiti, et on üldse elulisem, kui minnakse edasi tulevikus ühiselt ja ühinenult. Koosviibimisest osavõtnud kaasvõitlejad informeerisid ka teisi ja et vastuseismisi ei olnud, siis asuti ühinemise küsimuses läbirääkimistele. Ühinemise suhtes ei esitanud kumbki pool teisele organisatsioonile vastuvõtmatud nõudmisi ja nii ühinesidki kõnesolevad organisatsioonid 16. märtsil 1928. a.

Ühinemise läbi tekkinud organisatsiooni nimeks jäeti „Harjola“ ja tarvitusele võeti endise „Harjola“ põhikiri. Värvideks võeti „Frat. Leholensis“ värvid — lilla, must, heleroheline. Noorliikme nimetuseks võeti rebased ja tegevliikmeid nimetati kaasvõitlejateks. Korp. „Harjolas“ varem tarvitusel olnud erinimetused: senior, junior, junior, jäeti ära. Samuti jäeti kõrvale endises „Harjolas“ tarvituseleolev rebaste värvipaela.

Ühinemissemestri eestseisuse moodustasid ühinenud organisatsioonide eestseisused, mille sammuga olid võimalused võetud igasugustel prestiiži tülidel. Ühinenud organisatsioonide pered sulasid täielikult ühte ja töötasid uue „Harjola“ heaks käekäiguks.

Teine järk, mis algas kahe organisatsiooni ühinemisega, on möödunud järjekindla ülesehitava töö tähe all.

Seitse aastat peale ühinemist „Fraternitas Leholensisega“ on korp. „Harjola“ siseelus möödunud org. sisemise korralduse, jõudumööda üliõpilaskonna üritusist osavõtu ja liikmeskonna intensiivse akadeemilise töö tähe all. Viimast tõendab vilistlaskogu vaevalt nelja-aastane kasvamine olematusest üle 20-liikmeliseks koguks. Korp. „Harjola“ oma siseelus on jäänud endistele põhimõtetele, mis taotlevad individualistlikke kasvatus-printsippe.

Haritlane, abielu, perekond.

Aastast aastasse on statistiliste kokkuvõtete tegemisel kurdetud: eesti rahvaarvu juurdekasv on murettegevvalt väike. Nüüdsel u u e s t i - ja ü m b e r s ü n n i - ajastul sõnavõttud küsimuse kohta on aina sagenenud. Selle juures lisaks tõsiasja paljale konstateerimisele on üritatud ka seletuskatseid, põhjuste otsimist. Ning on katsutud näidata vahendeid tegemaks seda pessimistlikku statistikat rõõmsamaks.

Ega hää patrioot teisiti mõtelda saagi, kui et eestlaste arv peab hakkama kohe ja kiiresti kasvama. Ühe miljoni asemele kaks miljonit eestlast, sellele optimistlikule hüüdsõnale tahaks kirjutada alla kahe käega. Aga sellepärast ei või jätta neid hüüdsõnu paikapidavuse suhtes kriitiliselt hindamata, eriti siis, kui on tõsi taga asja enesega, mitte ainult sõnade tegemisega küsimuse ümber.

Suhteliselt suur suremus, väike abiellumus (palju vallalisi) ja väike lastearv perekondades (palju lasteta ja ühe-kahe lapsega abielupaare) need on meie rahvaarvu vähese kasvu nominaalsed põhjused. Keegi teravmeelne statistiliste andmete kritiseerija on leidnud, et kogu eesti rahva juurdekasvu peab lugema õieti seltskonna põlguse all seisvate vallasemade ja vallaslaste teeneks. Tõepoolest: vallaslaste arv üle riigi vastabki ligikaudu sündimuste ülekaalule suremuse üle.

Eeldused suremuse allaviimiseks on meil igatahes olemas. Piisavalt meditsiinilist personali jätkub varsti maalegi, samuti ei puudu rahva laiemateski kihtides tarvilikku arusaamist

hügieeni tähtsusest. Veidi pingutust pisut suuremate kulutuste näol sotsiaalsele tervishoiukorraldusele ja asi on korras. Suremuse punktis on häda praktiliselt haaratav.

Keerulisi antinoomiaid ähvardab aga esile kerkida, kui küsime, miks abiellutakse vähe ja miks perekondades on vähe lapsi. Rohket arvu vahendeid on pahe kõrvaldamiseks soovitatud, osalt teostatudki. Lastebirahad, poissmeeste — üldse vallaliste miksustamine, abiellumisläenuki on päevakorral. Kõrvuti materiaalsete vahenditega on otsitud ka moraalseid. Abielulahutamise raskendamist taotlevad teoksilolevad seadused. Lasterikkaid perekondi kavatseme erilisel austama hakata. Usuelu süvendamisest loodame abi, samuti kui vähenõudlikkuse propagandast ja „lõbukultuuri“ piiramisest. Isegi kirjanduse puhastamine mitesoovitavatest teostest pidavat kaasa aitama.

Allakirjutanul on vähe usku paljasse propagandasse, millise eesmärgi näivad enesele olevat võtnud enamik ajakirjanikke, kes teemi on käsitlenud. Käesolevad read on kasvanud välja tarbest astuda vastu mõningatele kergemeelsetele ja nõrgalt põhjendatud üldistustele, mis kipuvad saama mõttetult korratavaiks moe-lööksõnadeks, milliste seas leidub etteheiteid eriti ka haritlaskonnale.

Haritlaskond olgu rahvale eeskujuks. Kui on tarvis, et rahva arv kasvaks, siis kõige muu kõrval haritlane saagu palju lapsi. Nüüd peame aga nägema, et haridusliku taseme tõusuga just lastearvu kahanemine käikäes käib. Vähemalt

Ülesehitavas töös on korp. „Harjola“ tulnud küll ületada nii mõningaidki raskusi. Nii oli 1931. a. üle poole koosseisust kaitseväeteenistuses, kriisiaeg sundis mõnedki kaasvõitlejad jääma eemale ülikoolitööst ja ka organisatsiooni tegevusest. Kuid neist raskusist on alati kindla tähe ja üksmeelega üle saadud.

Teised organisatsioonid on aegajalt muutnud oma suhtumist korp. „Harjolasse“ kui „uustulnukasse“ ja arvestavad teda kui korporatsiooni. Ollakse harjunud tema olemasoluga.

Ta ongi kujunenud iseseisvaks tarvilikuks lüliks üliõpilaskonnas, mille tööst ja tegevusest ta alati jõudu ja võimalust mööda on võtnud osa.

Korp. „Harjola“ praegune 55-liikmeline pere on omale leidnud konvendis kodu ja on leidnud seal kindlasti samapalju häid sõpru kui suurimaiski organisatsioones, võib olla enamgi, sest ühine ülesehitav töö, sammumine läbi raskuste on lähendanud üksteisele igat organisatsiooni liiget. Meil on sellest küllalt, mida omame!

Herbert Lilles.

üldiselt on see nii, kui jätta kõrvale mõni idealistlik erandjuhtum. Kuna rohke lastesaamine on patriootiline tegu ja lastest mitte-hoidumine kirikule meelepärane, siis jääks nagu ainult ütelda, et haritud eestlane on halb patrioot ja jumalavallatu. Ja ega midagi: kiriklikest ringest on päris tõemeeli kuulutatud: kui rahvas oleks usklik, Jumalat kardaks ja käsusõnu peaks, küll siis lapsi tuleks ja rahvaarv kasvaks: Veidi ebamugav vastuolu mõningate statistikate põhjal kindlaks tehtud eesti rahva usklikkusega ja kiriklikkusega. Jah, aga ei tule unustada, et iseasi on käia kirikus ja hüüda „Issand, Issand“ ning koguni teine asi elada jumalameelepärast elu. Täpsalt samuti, nagu on kaks ise asja rääkida patriootilisi sõnu ja teha patriootilisi tegusid. Nad võivad koos käia, aga ei tarvitse. Eriti virk on lõhe sõnade ja tegude vahel tekkima muidugi siis, kui nominaalne patriotism või kirikumeelsus paistab evivat maiset konjunktuurväärtust.

Süüdistada võltspatriotismis ei taha meie siiski kedagi. Just vastuoksa, tahame järele katsuma, kas haritlaste lastevähesust saab panna ainult nõrga rahvustunde süüks või on põhjused mujal.

Akadeemilise hariduse taotlemisele pühendunud mees või naine harilikult ei saa abielluda nõnda varakult kui liht- või käsitööline. Mitte sellepärast, et abielukohustuste all kannataksid õpingud: paljud küsimusega tegelnud autoriteetidid on konstateerinud vastupidist — abielus üliõpilased on õpinguis edukamad. Põhjused on eeskätt majanduslikud. Aga jõukamaistki kihitidest põlvnevate noorte inimeste seas täiesti mõeldav sõprusabielu B. Lindsay mõttes (laste teta abielu kuni piisava sissetuleku, täh. meie oludes koha saavutamiseni) ei tule just sagedasti ette. Abiellumisvõimaluste nihkumine noorusest keskikka, nii umbes 30 ja 40 aasta vahemaale ei jää mõjuta abiellumisvõimaluste üldse. Valikuraskused, „mõistuse abielud“ halvemaski mõttes, kõike seda ei ole kahekümneviieaastastel.

Aga ütleme, et kolmekümne aasta ümber akadeemilise haridusega inimene on lõpuks leidnud oma koha ja sissetuleku ja sobiva abielupartneri. Majanduslikud võimalused küüni-

vad abiellumiseks. Siis alles raskused kerkivad. Siis alles praktiline eetika peab lahendama küsimuse, kuidas jääb järeletuleva sooga.

On heidetud ette vähese lastearvuga perekondadele, lastest loobumise põhjus peituvat pahelises „kerge elu“ tagaajamises. Eriti linnades enam-kättesaadav lõbu-„kultuur“ olevat selles süüdi. Hirm noorusliku joone kaotamise eest, hirm kaotada võimalused teetseda seltskonnas, hirm piirata oma võimalusi liikuda lõbustuspaiugus, sundivat moodsat naist loobuma emakohustustest. Need süüdistused on häbemata kerge-meelsed. Et vallalisi ja lasteta inimesi väljaspool kodu rohkem liikuvat näeb, olgu see õige. Aga elu väljaspool kodukolde piire pole lastepuudumise põhjuseks, vaid ainult üheks kõrvaliseks kaasnähteks.

Küsimus on ju mitte ainult lapsi sünnitada, vaid ka üles kasvatada. Sõnade üles kasvatama tähendus on aga suuresti olenev vanemate seltskondlikust positsioonist ja hariduslikust tasemest. Kahjuks pole inimene mesilane, kes vaistupäraselt ette määrab, mis vastsest peab saama, kas tööline või midagi muud. Terve egoism, mida vähemalt tema loomulikkudes piirides inimlik kõlblusenärv ei saa taunida, nõuab mitte üksi indiviidi tendeerimist võimu, üleoleku jne. poole, vaid sundivalt käseb sama taotleda ka oma järeltulijate suhtes. Iga terve inimene ihaldab lapsi, aga kergemeelne on see, kes ei mõtle oma laste üleskasvatamise peale. Õigeuskliku seksuaalmoraali eestvõitlejad on muide vallasemasid tauninud samast printsipiibist väljudes. Mitte ainult lapsi maailma asetada, vaid ka nende tuleviku eest hoolt kanda on tarvis.

Eestlase kuuluvuse sotsiaalsete kihtide „esimesse valikusse“ või „erivalikusse“ on kogu aja määranud päämiselt intelligents ja hariduslik tase. Sünniaadli päevil polnud eestlast teadlikuna olemas. Ja põlvest põlve „hõbelusikaga suus“ sündinuid pole meil samuti. Ei ole siis pääsu kusagile sellest voorusest, et eestlane hariduse, ja nimelt kõrgema hariduse järgi nii intensiivselt püüab. „Struggle of life“ kallas pole kerge kangutada. Ja ega mõõtuandvad kõlblusenormide interpreteerijad seda teegi. Moraaliõpetajad muudkui seavad eeskujuks ajaloolisi isikuid, suurmehi, kes on tulnud

„alt“ ja jõudnud kõrgele. Sellistest tõekspidamistest on läbi imbinud kogu meie kasvatus-süsteem, on nendele õieti rajatudki: kodust ja lasteaiast alates kuni ülikooli ja ametikarjäärini välja. Küll on tulnud aegajalt kuuldavale häält: ärge püüdke iga hinna eest varustada noori inimesi keskkooli resp. ülikooli haridusega, juhtige nad lihtsamatele, praktilistele, vähemnõudlikele aladele. Aga just sellised nõuanded on tänini jäänud halliks teooriaks ja jäävad selleks veel pikemaks ajaks. Ärgu tähendagu paljas haridus kõige viimasel ajal enam nagu vanasti võimu, au, kuulsust ja kui mitte rikkust, siis vähemalt jõukust: kõigi nende praktiliste ideaalide saavutamise möödapääsmatuks eeltingimuseks on ta siiski. Toimugu seleksioon eliiti kuuluvuse või mittekuuluvuse suhtes kas või kümme aastat pärast akadeemia lõpetamist — ega sellest või hoolida. Iialgi ei saa praktiliste ideaalide nimistust kustutada soovi kuuluda seltskonna tippudesse.

Umbes selliste probleemidega, ükskõik kas teadlikult või mitte, peab pörkama kokku inimese, kes abiellub ja perekonna peale mõtleb. Annan ma oma lastele võimaluse pääseda lahedatesse elutingimustesse, olen ma tubli. Hulga laste juures ma seda ei suuda. Ja järeldus langeb iseenesest.

Mõeldagu mõnele konkreetsele näitele. Mida peab ütleva keskmise haritlas-perekonna kohta, kus perekonnapea teenib 150—200 krooni kuus ja kus oleks ütleva seitse-kaheksa last, paras arv austamisväärse perekonnaisa ja perekonnaema nime saamiseks. Eriti linnaoludes tähendaks säärane perekond päris kindlasti laste „sei-

susest väljalangemist“. Pole mõeldav sellise lastearvu juures, et keskmine haritlane saaks oma järeltulijatele anda sama hariduse, mis on temal enesel. Aga sellega leppida, et su lastest saab käsitöölisi, lihttöölisi? Kas see ei tähenda paljut nõuda inimese eneseohverduselt?

Maal võiks olukord olla parem. Maaharitalane — pastor, jaoskonnaarst või muu akadeemilise haridusega ametmees ei pruugi suure laste arvu juures vähemalt algul, kui lapsed on väiksed, kannatada otsese elamisruumi puuduse all. (Kujuteldagu selle vastu korteriolusid linnas!) Aga kui lapsed suuremaks kasvavad, siis pole võimatu, et kerkib küsimus külakooli ja karjapanemisest, selmet saata lapsed linna kooli, kus on käinud isa ja ema. Olgu inimene kui tahes hää patrioot, oma lastele ta seda ei soovi. Ja enne kui ühiskond oleks vääriline seda nõudma, peaks moraalsete tõekspidamiste aluseis teostuma õige suuri murranguid. On aga enam kui kahtlane, kas haritlaskond iialgi sigivuse mõttes laiematele rahvakihtidele eeskujuks saab olla. Selleks on ta liigagi teadlik. Ei näita ka välismaised kogemused maades, kus haritlaste kiht on püsinud sajandeid, et haritlaskond oleks väljasuremise eest kaitstud omasigivusega. Ikka on ta ennast komplekteerinud värske verega „alt“. Vaevalt see meil saab olla teisiti. See on asjade loomulik käik, etteheiteid kellelegi teha on asjatu. Muidugi, teatavat pinnalise „hariduse“ kahjustavat mõju, niivõrd kui ta laiematesse ringidesse levib, võidaks ju katsuda pidurdada. Ent see on küsimus omaette, mille vaatlusest siinkohal loobume.

Paul Viiding.

Soome ja eesti naisüliõpilased

„Eesti naised on emantsipeerunud, ent siiski naiselikumad kui meie naised.“

Esitatu on korduvalt kuulnud väide soomlaste ringkonnis, püstitatud soome akadeemiliselt naisilt.

Eri rahvusi võrdlevalt vaadeldes, otsides ühisomadusi ja erinevusi üksikuis rahvuspere-des, rõhutatakse lähemate hõimurahvaste men-

taliteedi sarnasusi. Soome-eesti rahvaid iseloomustavate ühisomaduste kõrval näeme küllalt domineerivaid erinevusi, alates juba mainimisväärsete lahkuminekutega sama üksikrahvaste erimaakondade elanikkondade vahel.

Käesolev on mõeldud soome ja eesti naisüliõpilaste iseloomustavamate eluavalduste üldjoonelise vaatlemisena.

Kirjutise algul toodud väitega ei saa üldistada kõiki soome ja eesti naisi, kuid siiski küllalt suurt osa, võib-olla eriti naisüliõpilasi.

Naise naiselikkus ja ühtlasi iseseisvus on iseloomu omapärasuse kõrval esijoones tingitud kasvatusel, mille mõjurikkaks teguriks kodu kõrval on noortele kool ja hiljem üliõpilasaastail üliõpilasorganisatsioon. Kui Eestis on enamuse koolist tütar- ja poeglase koolid, siis Soomes on valdavam enamuse ühiskool. Soome ühisalg- ja keskkool kasvatab nooris tütarlapsis suure hüvena seltsimehelikku suhtumist kaasõpilasisse noormehisse, ent kahjuks sealsamas enamikult häätahtlikku allumist organiseerivas töös, tegevuses. Ülikooli edasi õppima tulnud noored naisüliõpilased oma osakonna elus väheste eranditega ei pääse mõjule ja harjumisest nad ei tahagi pääseda.

Kuna enamuse meie naisüliõpilasist on organiseerunud naisüliõpilasorganisatsioonesse, on nad org-i siseelu harjunud korraldama kogenud organiseerivas töös ka väljaspool org-i. Eesti naisüliõpilase esinemine ja käitumine oma org-is ja ka väljaspool on vaba ja igal juhul üheõiguslik meesüliõpilasiga.

Üksikuis org-es taotletud isamaaliku ja ühiskondlik-kasuliku vaimu kõrval rõhutatakse üksikliikme vaimset ja kasvatuslikku arenemist.

Soome naisüliõpilased on ülikooli seadustiku kohaselt organiseerunud eranditult osakonnisse, kusjuures osakonna valik oleneb naisüliõpilase enda või tema isa maakondlikust päritolust.

Osakonna noorliige, n. n. „fuksi“ aukartusest vanemaile kaasvõitlejaile ei julge osakonnas temale antud hääl- ja sõnaõigust kasutada, usaldus osakonna juhtivaile kaasvõitlejaile on niivõrt suur, et noorliige ei pea vajalikuks tulla kontrollima nende tegevust osakonna koosolekuil, ja lõppeks ei ole huvi osakonna vastu nii suur, et võtta osa osakonna mittesunduslikest koosolekuist.

Noorliikmena omaks-saanud ükskõiksus osakonna tegevuse vastu püsib enamikult ka järgnevail aastail. Üliõpilased, kes aktiivselt ja huviga oma osakonna tööle rakenduvad, on pea eranditult meesüliõpilased. Igas osakonnas on

naisüliõpilasile määratud üks juhtivaist kohist, s. o. emäntä, kellel lasuvad perenaiselikud ülesanded. Helsinki Üliõpilaskonna ajaloos on esinenud juhtumeid, et osakonna kirjatoimetaja kohta on täitnud naisüliõpilane, need on olnud haruldusjuhud.

Meeskaasvõitlejate tegevust hääks kiites osakonna koosolekuil naisüliõpilased nagu oleks unustanud oma sõnaõiguse. Sõnaõiguse kasutajaina tavaliselt naiste rivist esineb emäntä või mõni endisist emäntäist.

Helsinki Üliõpilaskonna 60-liikmelisest Edustajistost on 5 liiget naisüliõpilast, ja tegelikult üliõpilaskondlikus keskorganisis 20-liikmelises Üliõpilaskonna Valitsuses on 1 naiskaasvõitleja. Soome Üliõpilaskondade üliõpilased olid tõsiselt hämmastunud kuuldes, et Tartu Üliõpilaskonna XIII Edustuses on 30. edustajast 7 naisüliõpilast.

Helsinki Üliõpilaskonna kõrval on umbes 390-liikmelise Turu Ülikooli Üliõpilaskonna naiskaasvõitlejad märgatavalt iseseisvamad.

Helsinki üliõpilasorges — osakonna kortereis on tavaliselt mugavamaid tube nimetatud naiste toaks. Mitmes osakonnas seisab nimetatud tuba kahjuks kasutamata, teistes mängivad seal meeskaasvõitlejad malet või loevad ajalehti.

Soome osakonnile tüübilisel õhtusel koosviibimisel, n. n. illanvieto-il ja tee-käsitöö õhtuil võib veenduda, et osakonna liikmeskonda kuulub ka suuremal arvul naisi. Kuigi kahjuks suurem rõhk langeb tantsuõhtuile, tuleb kõrgelt hinnata käsitöö õhtuid, mille siht häätegev. Lugu pidades käsitööst, eriti häätegevast, ei tohiks siiski naisüliõpilased unustada oma kaasvõitlejalikku ühisõiguslust meesüliõpilasiga muil alul.

Hiljuti asutati ühes Helsinki suuremais osakonnis Juristide kerho. Kaua õhusviibinud kavatsuse tegelikult läbiviijaks oli naisüliõpilane. Klubi asutamine oli üldiselt vastuvõetav, ent mitmedki meeskaasvõitlejad vaatasid pessimistlikult tulevikku meeletunud, et asutamise tegelikult läbiviijaks on naine. Naljatoonis tähendas osakonna vanemaid ja lugupeetumaid kaasvõitlejaid õigusteadlasi: „... tullen naiste

asutatud klubi liikmeskonda vaid siis, kui mind valitakse auliikmeks...“

Sama klubi asutamiskoosolekul otsustati valida 5-liikmeline seaduste väljatöötamise komisjon. Nimetatud komisjoni liikmete kandidaatide esitamisel olid kohalviibivad naisüliõpilased tõsiselt ärritatud ning mures, kas esitatakse nimet. komisjoni ka asutamise idee läbiviija naiskaasvõitleja. Selle peale ei tulnud — ise võtta sõna ja soovitud kandidaati panna ette.

Üksikorgide elu kõrval tuleb vaadelda naisüliõpilaste terviklikku esinemist isamaa kasuks ja kaitseks.

Eesti naisüliõpilased üksik-orges ja osa orgimatuina on küllalt teravalt killustatud. Kuigi ollakse sõprusvahekorris, puudub üldine ja ühine naisüliõpilaste koondis. Praeguses olukorras peaks sellena esinema Naiskodukaitse, mille liikmeskonda pea kõik naisüliõpilased kuuluvad. Ent kahjuks ei seisa Naiskodukaitse üliõpilasmalevad sellisena oma ülesande kõrgusel ja teiselt poolt ei ole meie naisüliõpilased selleks vajaliselt energiliselt pingutunud. Üksikorges tähelepanuvääriv isamaalikkus ja ühiskondlik-kasulik vaim saavutaks soovitava taseme naisüliõpilaste täielikus ühismees, täielikus ühistöös.

Soome Lottad on olnud eeskujuks meie Naiskodukaitsele. Siinjuures oleks küllalt oluline tuua nimetuse Lotta päritolu, mida meil sageli koguni vääri käsitatakse. Runebergi Lipnik Stooli jutustisis esineb vahva sõduri Svärdi naine Lotta Svärd, kes esimese naisena läheb kaasa oma mehega lahinguväljale, et võtta oma kätte perenaiselikud kohused sõdurite toitude ja riietuse ning haigeravimise eest hoolitsedes. Lugupidamisest ja austamisest oma eelkäija vastu nimetatakse soome naiskodukaitset Lotta Svärd Yhdistys.

Lottade eeskujulik organisatsioon ja tunnustatud suur tähtsus evib tähelepanu ka naisüliõpilaste malevais. Soome naisüliõpilase aktiivsus ja energia akadeemilise töö kõrval on rakendunud isamaalikkude töhe eeskätt Lotta Yhdistyses. Teatud eelastmena naisüliõpilaste ühendajana ja isamaaarmastuse tegelikkuse toojana on Naisüliõpilas Karjala Seura. NÜKS-lased in corpore kuuluvad Lotta Svärd Yhdis-

Eestlased stipendiaadid Soomes (1935 I). Istuvad vasakult paremale: mag. phil. Tooms (EÜS Veljesto), ksv! V. Saaretok ja A. Uuesoo (Filiae Patriae. Seisavad: ksv! E. Ärman, E. Suurväli (EÜS) ja E. Frisch (Sakala).

tyse. NÜKS-i esinaine hiljuti mainis, et õiged isamaaarmastuse avaldamise võimalused avanevad NÜKS-ilasile Lottadena. Ideeliselt ja tegelikus töös kõrgelseisvad Nais Yliõpilas-Karjala Seura ja Lotta Svärd Yhdisdys suudavad teenida väarikalt isamaad. Kui on vahest mõtteavaldusis tahetud liita nimetatud orgide kasvatustöhe naiselikkuse ja naiselik-iseseisvuse arendamist, siis on selliste väidete vastu laused omanud täielikku õigustust, kuna isamaaline aatelikkus peab jääma omaette vastavale kõrgusele.

Lõppeks võiks olla küllalt huvitav tuua siinjuures mõned arvulised andmed soome naisüliõpilasist:

Käesoleva aasta 5. II andmete järele on Helsinki Ülikoolis õppivast 6.625 üliõpilasest 2.421 naisüliõpilast. Aastate vältel on naisüliõpilaste % märksalt tõusnud:

aasta . . .	—1910—	1920—	1927—	1928—	1929—	1930—	1935
üliõpilasi . .	3.095	2.712	4.166	4.801	5.302	5.893	6.625
neist naisi .	729	737	1.373	1.700	1.928	2.271	2.421

Teaduskondade järele: 1935, 5. II

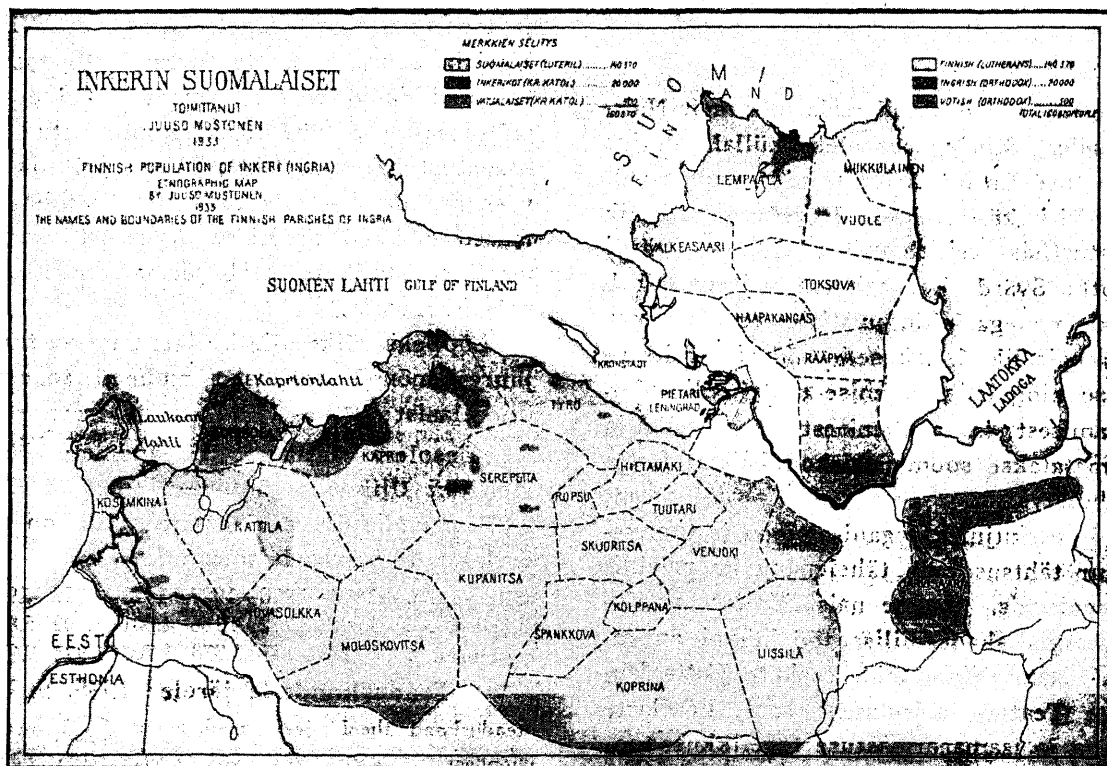
teaduskond	theol.	jur.	med.	hist-fil.	math-loodust.	mets.	gümn.
üliõpilasi . .	450	1.741	963	1.591	1.145	642	93
neist naisi .	78	375	390	943	444	135	56

Anna Uuesoo.

Ingeri hõimu saatus

Kõigil on veel elvalt meeles 1931. aasta kevade sündmused Ingeris, kui paljud ingerlased oma senistelt asukohtadelt olid sunnitud lahkuma ja asuma elama kaugemale põhja või mujale võõrale asustamata maa-alale. Nagu viimased teated kõnelevad, on käesoleval kevadel jällegi sündimas midagi säärast, nii räägivad Soomest saadud teated. On alanud ingerlaste väljasaatmine Siberisse, Kaukasusse, Novaja Semljasse, jne. 26. märtsi ööl on ootamatult areteeritud sadu perekonnapäid, mehi ja naisi. Areteeritute perekondadele on antud korraldus jääda koju 5 päevaks ja ette valmistada pikaks teekonnaks, võtta kaasa toidumoonna 2-eks kuuks ja ühe lehma ning hobuse iga 5-e perekonna peale. Kõige suuremaid areteerimisi on toimunud Põhja-Ingeris. Ka meie piiriäärsest Inge-

rist on arvatavasti ingerlasi välja saadetud, kuna paljudes küldes näib valitsevat täieline vaikus, pole näha elanikke liikumas, ning paljudel majadel on isegi aknad laudadega kinni löödud, millest nähtub, et majad on jäänud tühjakaks. Soomlaste andmetel on suurem osa areteerituid aktiivsemad kirikutegelased, koguduseliikmed jne. Mis tegelikult praegu Ingeris sünnib, on meil väga raske sellest saada täpset informatsiooni ja ülevaadet olukorrast. Oleme tõsiselt huvitatud lähemate hõimlaste saatuses. Meil pole ka teada selle protsessi tõelike põhjusi, mis praegu toimub Ingeris. Võib olla on siin tegu süstemaatse kavaga Ingerimaad täielikult ümber asustada, kuna ingerlased ei ole küllalt vastuvõtlikud kommunistlikkudele doktriinidele, eriti ateismile ja seetõttu tahetakse

Ingerlaste asustusalad Leningradi ümbruses.

piiriäärseid maa-alasid vabastada võõrrahvustest, kelle poliitiline meelsus pole küllalt vastu võetav kommunistlikule korrale. Ingeri hõimu saatuseks on ikka olnud sammuda ikke all Kolgata teed. Kuigi karm on ingerlaste saatus, ometi ei tohiks loota selle hõimu kadu, kuna ingerlased meie hõimlastena omavad küllaldast sitkust ja vastupanuvõimet, mis meie rahvaid on ikka viinud helgele tulevikule. Ometi pole meil mingit võimalust tõsiselt kaasa rääkida oma hõimlaste saatuse määramisele ning ulatada neile oma abistavat kätt.

Ingerlased elavad Leningradi ümbruses umbes 50-kilomeetrilises vöös. Nagu näha märgitud juuresoleval kaardil. 1917. a. andmetel asus seal 160.780 elanikku, kelledest 140.370 oli tegelikult soomlasi, 20.000 ingerlast ja 500 vadjalst, siis Lutheri kiriku kaudu oli võimalus arendada ingeri rahva hariduslikku taset. Kultuurilise üleoleku tõttu oli ingerlastel võimalus vastu panna ümberrahvustamisele. Neil oli koguni luba tarvitada oma keelt kirikus. Algharidus anti soome keeles. Õpetajate seminar eksisteeris 1863-st ja soomekeelne ajaleht 1870. aastast.

Ingeri asustamine on sündinud järguti. Põhi-rahvaks peetakse vadjalasi. 1100 aasta ümber asus nende kõrvale praeguste ingerlaste esivanemaid (arvatavasti karjala hõimu kuuluvaid).

Kõnelendlased Eesti-Ingeris.

Soomlaste toetusel ehitatud Kallivere kirik Eesti-Ingeris.

Päale selle siirdusid Ingerisse äürämöislased ja savokad, kes Pähklasaare rahu järele siirdusid Ingerisse Äüräpäa ja Savolahe kihelkonnist. Hulgaline asumine toimus alles Stolbova rahu järele (1617). Ka on olnud hilisemaid siirdumisi Soomest Ingerisse. Loomulikult leidub Ingeris ka eestlasi. Ingerist on varemgi tugevasti venestatud, tuues umbvenelasi ingerlaste asunduste sekka. Ometi pole ingerlased venelastega ühte sulanud. Ka Eesti-Ingeri elanikkond on mitmekesine. Eesti-Ingeril on suur tähtsus kogu Ingerimaa tulevikus. Olles tarvilikuks vahelüliks, seda asjaolu on soomlased eriti arvestanud ning nad on asunud aktiivselt teotsema Eesti-Ingeris. Siin on palju tööd teinud soomlased mitmesuguse kultuurilise töö ja ainelise toetuse kaudu. Ka meie üliõpilaskond ja vastavad asutised peaksid tundma suuremat huvi Eesti-Ingeri küsimuses. Tuleks tõsiselt kaalumisele võtta suurema rahvusliku aktsiooni korraldamine üliõpilaskonna poolt Ingeris varstisaabuva Võidupüha puhul. Vabariigi aastapäeva kõnelennust üksi on vähe ja aeg suuremaks tegevuseks siis ebasoodus. Kuna aga Võidupüha puhul oleks rohkem aega, paremad liikumisvõimalused jne. Üliõpilaskonna Kultuurtoimkond peaks seda tõsiselt arvestama.

Vabakutselised.

Meie viimaseaja ühiskondlikku ellu on riiklik keskvoim tarmukalt vahele seganud korraldajana ja normeerijana. Ümberkorraldamine pole ainult haaranud maa tulunduslikku ja kultuurilist elu, vaid oluliselt riivanud ka kodanike enesemääramist — just kutsealadel raamide ja normide ülesseadmise. Riiklik koordineeriv tegevus põllumajanduslikul kui ka töönduslikul alal, kus püütakse vähematki hammasrattakest lülitada riikliku organismi kui terviku teenistusse, on kahtlematult tervendavalt ja sigitavalt mõjunud. Ka loosungi — igale kodanikule keskvoimu poolt korraldatud kujul tööd ja leiba anda — rakendamine peaks teatud osa rahva elulisi nõudeid rahuldama „On ju õnnelik see, kes on leidnud oma ülesande: ärgu palugu ta enam muud õnnistust“.

Kuid kaasaegsesse kultuurilisse ühiskonda kuulub peale tootjate põllumajandus- ja tööndusalal ning ametnikkonna veel eriline rahvaliid, keda meie mõistame vabakutseliste seisuse all. See advokaatidest, arstidest, inseneridest, keemikuist, loomaarstidest, rohuteadlastest jne. koosnev kõrgemale hariduslikule tasemele

jõudnud ja sõltumatult oma käel elav rahvaliid on ühtlasi elastsem osa rahvusorganismis. See kodanike rühm on kahtlematult liikuvama mõtlemisviisiga ja selgroomavam, sageli ka algatusvõimelisem kui tavaline lai hulk, samuti ametnikkond, kelle mõtteviisi ja tegevussuunda oht-rasti mõjustab leivaisa ja töökoht. Siin on ka rahva jõuallik, kus soodus pind uute ideede tekkimiseks ja olemasolevate elunämete vaagimiseks ning sõelumiseks. Vabakutseliste isiklikule riisikole rajatud töö on vägagi olenev osavusest ja andekusest ja näeme igapäev, kuidas näit. õigusteadlastegi peres vähemsuutelised valguvad otseselt alalt teistele vähem isiklikku algatusvõimet nõudvatele tööpõldudele. Vabakutseliste seisus ju õieti normeerib iseennast, avalikkuse usalduse kaotus on siin parim karistusvahend. Vabakutselised, et nad suudaksid olla, nagu paljude rahvaste juures, ühiskondliku organismi südametunnistus ja juhtide kasvulava, eeldavad võimalikult piiramatut tegevusvälja. Meie ühiskondlikus elus on aga märkitav tihedamate tarade rajamine seniste auto- noomsete vabakutseliste organisatsioonide üm-

Essimesse Mai Ö

ja mis enne ja pärrast sedda juhtos

Nüd on siis taas perrale joudnud se kallis kevvadine ajast-aeg ja Mai-ku. Kelle süddant ei panne se roemm perrast rindus kargama, kui päevaterra omma mahheda ja messise sojaga so peale paistab ja so uema modi järrele prunikarvalis-seks kõrvetab, nenda et sa varsi välja näed otsegu suurjani-ma mees. Ja linnokessed aiavad omma villet ja sirrinat, et igga ebbatuimema inimesse südda leokestega võido tae-va pole on ronimas, kus valged pilvekesed iggavesses sinnetuses on rioskelemas otsegu noorte vanakeste karri verjissmennihitide väljal.

Nenda aknast päevapaistet silmates ma motlen omma mõdaläinud pävadele ja öödele ja sellele kuidas se Mai-ku minnole kätte tuli. Sest

Mai-ku on keikist kudest keikse ke-ralikuma hakkatussega, erranis Tarto linnas, kus tudengid sel aial oma surt marrulit peavad. Igga aasta ollen ma sedda pealt vadanud ja nores eas issegi kasa teinud ja nenda ma tännavagi läksin vatama, kuidas nemmad omma tullelontidegga sedda reaskõndimist harrastavad. Agga nenda kui ma omma nõnna ollin sanud uksest välja pista, löi üks kange pakkane mulle vasto, et lipstoki tahtis eest ärra võtta ja ma piddin omma kravati kõrvoni ülles tombama. Jubba paistiski ulitsa nukka taggant punnast tullekumma ja tuul kandis kanget torva ja paravinniluhvti ja passunajorro mo kõrvadesse ja ninnasse. Mo südda hakkas tuttavlikult kibbelema ja ma katsosin keigele sekele liggemälle puggeda. Agga kud ma pärrasjaggo olin sanud ennast ulitsanurgale seisma assetada, tuli üks kurri mundri-mees ja kärratas mulle peale:

„Mis sinna põbel trüggid seie

tudengite teraiale. Siin ep ole sinnotaolissel middagist nähha!“

Ja ta aias mu minnema. Omma sissimas ollemisses tahtsin temmale küll vasto vaielda, sest mo melest olli se tuddengi auu põrmuks tallaminne, kui temma ütles, et seal ep olle middagist nähha. Sest kui issegi tuddeng ennem vatada ei kõlba. Kenest peaksid ned silmad siis veel roemu tundma. Agga ma ei armasta omma vaggusa lomu perrast mitte suurt kärä ja kõhkotud süddamegga astosin omma teed eddasi, egga pannud ennem tähehele, mis minu kõrvas sündis terve pitka tunni aial.

Agga järsko käis minnust läbbi üks õpholinne tundminne. Mo jallad otsekui polleks ennem pudotannud maad ja mu kaanlaallused said täis kahhe noremehhe kässivartest. Nenda peas ollid kirrevad teklid ehk kaned ja nende üpris rõmolikko meelello näitasid välja nende sõnnad, mis nad mulle ütlesid:

ber. Vabakutselisedki saavad tunda keskvoimu tahte valgust senisest suuremal määral.

Üksikutele kutsetele — nagu insenerid ja rohuteadlased, rajab meie ala ruumiline kitsus ja rahva arvuline vähesus ise kitsendusi ja tõkkeit. Siin pole ülepaistust karta ja loomulikule äravoolule on kaasa aidanud emigratsiooni. Hoopis rohkem Maarjamaa kamaraga on seotud õigusteadlased. Nende arvu piiramise kavatsus pole uudisnähe, kuid siia on seltsinud viimaseil kuil ka põhjustanud õigustatult palju sõnavõtte vannutatud advokaatide juurdekasvu pidurdamise ja praegustele advokaadi abidele vannutatud advokaadi seisusse vastuvõtmiseks hoopis raskemate tingimuste ülesseadmise kavatsus ning teatud takistuste asetamise soov noortele juristidele advokaadi seisusse üldse astumiseks. Koguni on väljendatud mõtteid, et advokaatide seisus korraldatakse kardinaalselt ümber ja muudetakse nagu Leedus riigi võimule otseselt ametnikena alluvaks. Teatud seaduseelnõud olla siin igatahes kavatsusel.

Mõne sellise reformi läbiviimine oleks meie vabakutseliste seisusele küllalt valus hoop, kuid veel enam tabaks ja paneks mõtlema noori õppivaid juriste. Teadagi olev kavatsus — võimaldada advokaadi abiks astuda neil, kes on vastava ettevalmistuse saanud juba kohtuameti kandi-

daadina, lõikaks paljudel noortel juristidel üldse võimaluse advokatuuris praktiseerima hakkamiseks. Esmajoones saaksid kannatada just majanduslikult nõrgemad ülikooli õigusteaduskonna lõpetajad — need, kelle rahakukkur ei võimalda alul tasuta ja hiljem vähese tasu eest olla kohtuameti kandidaadiks. Advokaatide juurdekasvu võidakse nõnda küll pidurdada, kuid seda raskem on kätte näidata ülikooli auditooriumest üha lahkuvatele noorte juristide hulkadele uut tegevusvälja. Juba praegusegi ühe abi süsteemi juures nõuab advokaadi seisusse astumine häid sidemeid või aastaid kestvat ootamist, kuni patroon eelmisest abist vabaneb. Peaaegu kurioosumina kõlab ehk alljärgnevas näide, kus 1½ aastat oodanud ülikooli lõpetanu, tegi ühele vanemale advokaadi abile nõutavad referaadid, võimaldades nõnda viimasel vannutatud advokaadikssaamise ja avades ise endale tee advokaadi abi seisusse.

Teisest küljest on vabakutseliste tegevus advokaadina väga sõltuv isikust. Selektioon toimub siin iseenesest. Need, kes ei suuda omale luua tutvusvahekordi, hankida klientuuri, peavad varem või hiljem jätma võitlusvälja ja siirduma teisele kutsealale. Piiramine võib küll parandada olemasolevate advokaatide honoraari tingimusi jne., kuid pealekasvavale juristide

„Oh terre, terre sa armas mees! Kidetud olgu se tund, kus me saime tassada sulle sinno head teud! Oh tulle meiega!“

Mo mõistus ei votnud midagist järsko kinni, sest näud ollid küll kennad, agga mulle koggani võrad. Ma ei tõrkunud mitte paljo vasto, kui nad mu veddasid sisse ühhe maia uksest, kus kohhal lähvitas kirjokarvalinne lip ja seest kargas mo kõrvo kange lauluheal ja puddelite klirin. Ja kui ma otsaga sisse sain, no parrako, mis mo silmad piddid näggema: üks otsato pitk ja hulka pissokessi laudo ja keik täis puddelissi ja klaase ja igga puddeli küljes üks mees, ja keik mõirgavad otsegu arrost laggedad. No pandi mind ka ühhe laua äre ja jodeti ninnake täis. Monne aia per rast tulli sinna lauda vel monni mees ja mo ued sõbrad teggid mind nõndele tuttavaks:

„Vadake, siin on se veart vori-

mes, kenega me olleme allati sõitnud ja nendasammati allati maks-mata jätnud, agga kes ep olle sellest ühtigid küssimist teinud egga kohtosse kaebanud! Et jogem temma tervit!“

Ja nemmad totsid klasiid. Agga et minnol jubba parrajad purjed peal ollid, siis kihvatas üks tulloke minno süddames, et nemmad mind vuurmanniks piddasid ja minna vastasin neile, et minna ep oll kenegi vorimes, vaid aus erraõpetlanne ja et ainult minno välline kest võib olla nenda hallelik ja pankroti lähnud vorimehhe modi ja et minna neid keddagist ei tunne. Agga no siis alles läks mässamine lahti. Üks mees kahmas uhke immeliko korge peaga moega ja ähvardas mind senega läbibi sorgata ja kärratas:

„Ah sinna iggavene loius oled õppetlanne! No nissuke si sakso polle meile siin vaia. Välja!“

Ja monned käed rabbasid mo

kinni ja ma lahkusin ärra sest konvendist vel õhkolissemal teel, kui ma sinna ollin tulnud — läbbi teise korra akna.

Ma ep tea mitte, kui kaua ma sene akna all lammasin agga vimati kuulsin mahhedaid healekessi omma kõrvas, et uskosin jubba taevarigi värravaid lahti minnevat ja ingliskeste laulo kuulvat. Agga kui ma silmad lahti aiasin, näggin omma ümber parve illusid neitsid ken naste, ringmängil hüplevat ja minno ärkamist õrna naeratamisega tere-tavat. Nad võtsid mo omma keskele ja sure tantsoga visid mo möda pitku ulitsid eddasi ja uesti ühhe maia uksest sisse.

Kes jouaks sedda illo üllesräki-da, mis mo silmad siin perrani aias, otsekui õuevärravad! Mitto tubba kennasid neitsisid täis, üks illosam teist. Surel hulkal kirjod mütsid peas ja lindid ümber, monnel

generatsioonile, kes seni riskeerisid võimaliku pettumusega oma kutsest — jääb siis vaid lootusetus.

„Aita end ise, siis aitab sind Jumal“ — nõnda võis iseloomustada seni paljudegi ülikooli pingilt elu sõjateele astujate seisukorda. Ent kui suletakse väravad, siis pole enam De Maistre'il õigus öelda: „võitja on see, kes usub, et ta võidab“, sest puudub ju võitlusväli.

Ühtlasi kasvab aina nende haritlaste liik, kes vähegi materiaalseid võimalusi omades, õpivad humanitaarteadusi hariduse enese pärast. Väljavaated end töötava kodanikuna ühiskonda liita osutuvad kangiga suletuks raudväravaks. Selliseid omaette, väljavaadeteta õppijaid on meil praegugi küllalt, eriti naisüliõpilaste peres. Näitena esinevad siin ju paljud juhtumid, kus vähegi äraelamist võimaldava abiellumise puhul otsekohe katkeb õping.

On ka küsitav, kas see muster, mida tarvitasid lätlased ja leedukad vabakutseliste, eriti advokaatide arvu piiramises, osutubki meile sobivaks. Motiiviks, et Leedus ja Lätis advokaatide seisust radikaalselt reformeeriti ja juurdekasv paigutati riikliku kontrolli alla, oli oma rahvuse seisukohalt mõistetav soov — vabaneda ülepea-kaela kasvama kippuvaist muulasist ja juutidest. Eesti vabakutseliste seisust see hädaoht kuigi suurel määral ei tohiks häirida.

Kuid advokaatide tööväljal vaba võistluse kunstlik pidurdamine on kaugelegi ulatavama tähtsusega nähe. Vabakutseliste seisuse — selle iga ühiskonna iseseisvama ja teojulegema elemendi äranihutamine seniselt aluselt ja ohjeldamine „kastidega“ avaldab mõju kogu ühiskonna struktuurile. Suuremasse sõltuvusse satumine keskvoimust ja lähenemine ametnikkonnale tähistab iseseisva vabakutseliste seisuse närbumise algust. Hellim element on siin kahtlematult advokaadid. Maksimaalse individuaalse vabaduseta jurist ei saa olla enam „õiguse preester“ sõna otseses mõttes. Eks näita meie iseseisvuse arengulugugi, ent just vabakutselised — advokaadid ja arstid on ligi sajandi andnud rahvale vaimseid ja tegelikke juhte. Eks koosne praegunegi juhtiv poliitikute põlv enamikus advokaatidest ja teistest vabakutselistest. Ametnikutüübil, olgu ta kui selgrookas tahes, kasvab aastate vältel juurde eriline meelsus — neil (olgugi, et on eestlased) poleks jätkunud julgust otse vastaste silma all rajada aluseid esimesile rahvuslikele isetegevuse üritusile, vaevalt oleksid nad kibeda surve päevil söandanud esimestena rünnata Eesti linnade baltlikke valitsusi ja neid vallutada. Selliseks võiluseks oli vaja elastsemat elementi — vabakutselisi. Meie väiksele ühiskonnale dikteerib rahvusvaheline olukord, kui ka meie sisemine

jälle must nokkaga kübbar, nenda kui vallakoli poiskestel. Nedsinnat- sed vist ep annud veel õiget tud- dengimõetu välja, sest neid kutsoti vuksinnadeks ja mendele jaggas igga värviga preilna käskusid, mis agga heaks arvas. Agga kennad ollid nedki. No ja siis nemmad pan- nid mind ennest keskele ja andsid mulle maggosid koke ja krõbbinaid ja jootsed issetvärki happopimaga, kedda nad kehviriks kutsosid ja keik naeratasid nenda messiselt, et mo südda otse püssirohho vadi kombel põllema plahvatas. Ja kui illosasti nemmad veel laulasid! Üks laulis tiskanti, agga teised ridda- pidi laulsid velgi helledama heale- ga. Mo silmad ja kõrvad käisid sedda nähhes ringirattast otsegu tuleveske tivad, ja ma mõtlessin endamissi, et se on keik üks kuni ühhest varjost. Ja kui ma sedda mõtlessin, sis mõtlessin ma kaa, et unne-näus on keik lubbatud ja kah-

masin ühte kenna neitsit omma kaissu ja andsin taale suud. Oh mis taevalik õndsallikkus se olli! Agga siis ma järsko sain tundma, et se ep olle mitte üks unni, vaid üks hopis ilmalik assi. Sest essiotsa sain minna ühhe kärraka vasto omma parremat kõrva ja siis tungis minno vaese ihho sisse iggalt polt terrava- otsalisi ja verrekarvaliseks lakkitud küni, mis sorkasid otsegu tullised orrad ja keik kilkasid seggiläbbi:

„Vai nissokene õppetlassenirro tulleb käppi külge aiama! Armo perrast ja nalja perrast sai teist korporaatsia akna alt ülles korja- tud, agga nüd näitab omma kasvata- mattust, et hakkab sedda teiste hul- kas teggema, midda sallaja kegi meitest poleks kelanud!“

Ja nemmad löid minno taas luhvtiga seal maiast välja. Halle- liko melega sammusin eddasi möda ärrakülmanud ja pimmedaks tehtud ulitsid sene kavvatsusega, ärra koiu

minna ja koikusse heitada. Agga parrako! Tulli jälle vasto üks pis- sike jõuk nori mehhi ja naesi, mon- nel valge tekel peas, monnel sonni ja monnel ei middagi. Nad keik terretassid mind roemulikko naera- tamisega ja küssisid:

„Kas Teie ehk ei tahhaks meie küllasse tulla? Lodetavasti sate ennast heaste tundma meie õpeta- tud organisaatsias!“

No mis minnokessel mud kui läksingi. Vidi mind taas ühhest ukseavvaussest sisse; aiasin pallitu mahha ja astussin eddasi. Rahvast vägga palju ep olnud. Öeldi ollevat välja läinud. Monned parikessed teggid tantso, monned teised istus- sid nisamma, monned jälle luggesid kurradipiblit. Mind vidi ühte lauda, anti klasikene kurremarja sahvti ja kaks krõbbinat ette ja küssiti, kas ma neile ehk noreks jässemeks ei tahhaks tulla. No ja kui minna ütlesin, et minno vannad kondid

areng, et meie vajame mehi, kes on suutelised kätt südamele panema ja ütleva nagu Martin Luther: „Siin ma seisn ja teisiti ma ei saa“.

Ei ole põhjust pikemalt peatuda Rootsi ja Inglise rippumatu vabakutseliste seisuse man, kelle meelegiindlus ja sisemine tasakaal on vanumatult kandnud ja hoidnud vabameelset riigikorda. Vihjakem vaid Pariisi viimasele Staviski afäärile — siingi oli näide, kuidas advokaatide seisus, kui õigus oli nendega, võttis avalikkuses kindlakäeliselt korrupsiooni vastu võitluse juhtimise enese hoolde.

Meie vabakutseliste noor seisus pole ju veel kristalliseerunud, juhtub mõnigi viperus ja leidub ka palju neid, kel parooliks: „olla esimene, olgugi keskpärase töö alal, on rohkem kui olla neljas oivalise kohusetäitmisega!“

Ometi on nad edasiviivam osa rahvusorganis. Talupojad ja väikekodanlus esitavad küll staabiilset ja alalhoidlikku, kuid samal ajal ikkagi raskelt kiiresti vahelduva aja nõuetele kohanevat seisust. Kui riikliku suuna ja rahva parema tuleviku nimel osutub vajalikuks just vabakutseliste seisuse ümberkorraldamine ja

nende tarvis teatud normide fikseerimine, siis tuleks siin küll esmajoones pearõhk asetada meie suhteliselt noore vabakutseliste seisuse eetilise külje tervendamisele, et väheneksid väärnähted, kuid peaks jätama vaba võistluse võimalus.

Vabakutseliste iseseisvuse liigne ohjeldamine võib kujuneda rahva eneseteadlikuma elemendi latvade lõikamiseks, rahvusorganismi elastsuse ja kohanemisvõime nõrgestamiseks.

Iseseisvusetu vabakutselisteta rahvus on nagu teras, milles palju sütt, mis pole suuteline ajavoolus painduma, vaid vapustuste puhul murdub.

Advokaatide seisusse astumise piiramise kavatsusi ja teisi sellelaadilisi nähteid jälgib seetõttu Alma Materi kui suure vabakutseliste kasvulava pere küllaltki põhjustatud rahutustundega, vaid ka teadlikuna, et tõusev akadeemiline põlv — tuleviku vabakutselised — on alati olnud valmis isiklikku heaolu ohvriks tooma, kui seda nõuab üldterviku ja rahvuse huvi.

Edg. V. Saks.

sedda ammatid ännam vasto ei pea, siis kaddus üks teise järrele mo kõrvast ärra ja nenda ma istusin mitto pitka tundi ihhouksi sure laua ja sahtviklasi jures. Vahhest olli kül teistest kambridest kanget naerokärrinat ja juttovadda kulda, agga minna ei ussaldannud ka üksipäinis sedda vatama minna, vaid istusin kannatliko melega eddasi.

Agga kui jo hakkas taevaserval punna kerkima ja õsene pimme ärra kaddoma, siis ma motlessin, et olleks vist targem isse ärra minna, kui jälle lasta end vävoimuga minnema kuppata. Nenda tullingi ommal jalgel ja terve nahhaga sest seggast korporaatsiasit välja ja jallotasin Tome pole linnokeste hommi-kust sirrinat kulama, mis nenda ahvatavvalt mind kutsos. Agga midda liggemale ma jõudsin, sedda väggevamaks sirrin läks, vimati nenda, et korvad tahtis lukko panna. Nenda pea kui ma ümber nukka

kerasin, sattosin otse nende väggivate laulolinnukeste perreheitmisesele: No ollid agga linnukessed kül: Sur karri mehhi, muist mitmesugust kirrevate teklidega, muist palja peaga ja keik rogivad teineteist nenda, et kolle nähha! No mul läks ka sedda nähhes harri punnaseks ja virrotassin sekka, et neid ilparrakaid jälle omma moistusse jure tua. Agga vaevalt sain ühhe obbadusse anda, kui jubba kümme vasto sain ja sennasamma paika sirruli jäin. Sest peale kaddus keik mo mälletamine ärra.

Kui ma taas ärkasin, näggin ennast ollevald ühhes trellidega kongis, kus peäle minno vel teisigi olli. Agga ned teised ollid keik vägga kabbajantsikutte näkku. Ja kui ma ühhelt küssisin, kus ma ollen, vastas se mulle paljalt: „Solaputkas.“ Nüd näggin kaa, et mo ninna verri-seks olli lödud ja silmaklasid sod-diks tehtud ja hallelikko mele pär-

rast, mis mind tabbas — mo halleda ja allandava satuse perrast, hakkasin nutma.

Kuida ja kunna ma sealt tullema sain — mis me sest enam rägi-me. Agga aega ja nodd võttis se küll. Ent selle mällestamiseks, et ma ennese essimesel Mai-ku päva hommikul leidsin verrise peaga üh-hest kongist, mis olli kindlaste Satuse näp, läksin välja peases kohhe Perrekonna-Seismisse-Ammatisse ja votsin ommale paugo pealt ue ja ma-rahva pärrase nimme: Kongiverre. Essimest nimme ma vel ei võtnud, eks näis, millas mulle se kätte juhhatatakse. Agga annak taevas, et se ei sünniks mitte nenda vallolikolt kui perramisega luggu olli.

Senniks jällenäggemist! Teie endine King-Kong, nüd Kongiverre, ikka erraõppetlanne.

Üliõpilaskondliku solidaarsuse küsimus

Küsimus on juba varemaltki mitmel korral „Üliõpilaslehe“ veergudel leidnud käsitlemist. Enamasti on piirdutud lõhede olemasolu konstateerimisega üliõpilaskonnas, soovitud nende kadu ning vaid harva on püütud leida teid ja viise, mille abil tuua parandust. Ja kui allkirjutanu julgub taas läheneda tuntud probleemile, siis teeb ta seda teadmises, et järgnevas mõningaid momente on rõhutatud üksikasjalikumalt kui see vahest on sündinud senini. Oieti oleks põhjalikkuse huvides tarvilik alul anda teatav ajalooline ülevaade, lahkpüüete tekkest ja arengust. Kuna aga ruumi vähesus seda ei luba, siis tuleks ses suhtes piirduda vaid mõningate märkmetega.

Heites pilku üliõpilaskonna minevikku, näeme, et domineerivate orgitüüpide — seltside ja korpide — vastuolu ulatub tagasi sajandi vahetusel toimunud käärimisajastusse tolaeegses ainsas üliõpilasorgis — EÜS-is. Ühiskondlik differentseerumine edenes hoogsalt, leides vastupeegelduse ka üliõpilaste keskel. Rahvavalgustustöö-idee ei suutnud enam ühendada kogukat üliõpilashulka ainsasse orgi. Revolutsiooniliste aadete mõjul hakkas osa üliõpilasi tähtsamaks pidama poliitilisi probleeme, tundes endid teatavas vastuolus rahvusluse ja erapooletut kultuuritööd viljeleva EÜS-iga. Neist moodustus radikaalsete üliõpilaste org. Lisaks sellele tärkasid EÜS-i seesmisest konfliktist ellu 2 eesti korporatsiooni, kes tõmbusid tagasi aktiivsest rahvuslikust tegevusest (kuna põhimõtteliselt oldi samuti rahvuslikul alusel) ja nägid omi eesmärke peamiselt omavahelisuse kultiveerimises.

EÜS-is paisunud eripüüdeist sündinud korpide ja selts ise jäävad jahedasse ja polemiseerivasse vahekorda. Sellest areneb välja lõhe ja ebasõbralikkus seltside ja korpide vahel üldse. Esimesed üritavad korduvalt rünnakuid korpide vastu (eriti „Üliõpilaslehe“ veergudel), milliste sihiks oli nende äratamine suuremale rahvuslikule ja kultuurilisele aktiivsusele. Ühest küljest on sellised vaidluskampaaniad saavutanud omi sihte: kultuurilise aktiivsuse mõttes ei saa enam mingit mainimisväärset vahet konstateerida ühe kui teise orgitüübi juures. Teisest küljest aga on see kahjuks aidanud muuta vastastikkust ebasõbralikkust otse traditsiooniks, mis kahetsusväärset on mõjutanud üliõpilaste omavahelist läbikäimist, edustuse tegevust ning mis vastavate vilistlaskogude liitudega on aidanud lõhestada ka avalikku elu. Eelmainitud killunemine on karakterne meie üliõpilaskonna arengkäigule, ikka jälle uuesti esile kerkides ühel või teisel kujul selles või teises ürituses. Pole sageli nagu pandud tähelegi, et iga orgi põhimõtteis figureerisid ilusad töötused isamaale ja rahvusele

ning järelsus sest oleks olnud omavaheline sõbralik koostöö. Nii üliõpilaskondlikes küsimustes, nii ka üldrahvuslikes. Vaid murrangajastuis, erakorraliste sündmuste puhul (revolutsioon, vabadussõda, 1. detsember) on aegajalt unustatud omavaheline vimm ning hoogsalt rõhutatud üliõpilase rahvuslikke ülesandeid, mis kohustavad solidaarsusele. Kolmekümnendate aastate algul, seoses sakslaste eraakadeemia-looga, leiavad teineteist uuesti tavaliselt hõõruvad leerid. Vähemusrahvuse ülbuse tõttu loodi kiirelt ühine front — ARK-i näol. Juba näiski, et igavesest „korp-või-selts“ võitlusest ollakse ootamatult vabanenud ning tühiste organiseerimisvormi-küsimuste üle moodustuvad 2 suurt ilmavaatelist ahelikku: A. R. K. — rahvuslike üliõpilaste ühisrinne, teiseks sotsialistlikud üliõpilased¹⁾. Ometi pidi säärane roosiline lootus osutama ebareaalset. Eraakadeemia ehmatas enda vaikselt, uusi välispidiseid tõukeid eesti üliõpilaste rahvuslikule enesetundele ei järgnenud. Peagi oli solidaarsusenõue ülgorgide vahel mälust kustunud. Üliõpilaskond pidi isegi läbi tegema ennenägematult teravad lahkkelid. Vapism oma lõöksönadega uimastas paljusidki, poliitika löi mõjuvalt sekka, aina suurendades killustumist. Üliõpilaskond lõhestus sama radikaalselt ning kirglike vaenlikkusega kui kogu eesti rahvaski²⁾. 12. märtsi aktsioon sumbutas riikliku ärevuse. Üldine rahuemine on leidnud vastukõla üliõpilaskonnaski. On taas kõvenenud veene, et rahvuskultuuriline tegevus peab saama ühispinnaks, millel haihtub igasugu vaenlikkus.

Siin peab enne kõike märgitsemata, et meie üliõpilaskonnal puudub selgelt piiritletud ja fikseeritud ideestik, mis eritleks üliõpilaskonna osa ning taotlusi eesti rahvuslikus riigis, määrates talle koha ja kindlad eesmärgid ka ses suhtes. Põhikiiri näeb üldõnaliselt ükski enda kui ühiskondliku ühiku huve — vaimseid ja majanduslikke. Ent sugugi pole kõneldud üliõpilask. kui rahvusliku kultuuri kandja kohustest rahvuse vastu — s. o. sarnaseist ideist, milles peaks teadlik olema iga üliõpilane oma akadeemilise töö kõrval. Säärsed kohustused on jäänud kõrvale, kuigi üliõpilased on ärkamisajast peale pärimuslikult edasi andnud aktiivse kultuuritöö ja rahvusluse traditsiooni.

Selle tühiku võiks täita kõige paremini äsja loodud kultuurtoimkond, mille ülesandeks arendada ja edendada praktilisi rahvuslikke üritusi, teiselt poolt aga — arvan — vormida ning anda

¹⁾ Vrdl. ka „Üliõpilasleht“ 1932 nr. 7 I. Tõnissoni kirjutis.

²⁾ Sümptoomina võiks märkida 1933. a. suvel lalulope puhul korraldatud rongkäiguga seoses ilmunud nähteid; ka lähemast minevikust leidub nähteid.

üliõpilaskonnale vastavat vaimsust, piiritletud ideoloogiat, mis saaks lahutamatuks osaks teiste eesmärkide — peamiselt majanduslike ja representatiivsete — kõrval. Selline ideeline ühispind võiks tagasihoidlikust toimkonnast areneda uueks koostöö mooduseks, mis haaraks endasse laiu üliõpilashulki, aitaks kaotada organisatsioonilise kolgapatiotismi, arendaks üliõpilaste rahvuskuulatuurilist teadlikkust, teeks propagandat saksikute üliõpilaskommete ümberkorraldamiseks. Et kaoks täiel määral väiklane vaen ning orgidest hävineks viimsedki saksluse kombes. Siis alles võiksime puhta südamega korraldada kõnelende ja rääkida ühendavast rahvusvaimust. Sest kui seesugune olukord kaua püsib, et üliõpilased jutlustavad rahvale ühteohiust, ajakirjanduse kaudu aga aegajalt rahvasse imbub teateid üliõpilastest tudengkonnas, siis — oldagu mureta — hakkab rahvaski meie kõnedest peetuma.

Edasi tuleks tähendada, et tervikluse teostamine ei toimu ilma Edustuse lähenemiseta üliõpilashulgile. Edustuse valus puudus on — tuleb kindlasti arvata — kontakti hõredus ülorgidega ja üliõpilasmassiga üldse. Juhtmõttele „rahvale lähemale“ tuleks lisada loosung „üliõpilastele lähemale“. Isoleerunud Edustus muutub nagu kitsa ringkonna eriküsimuseks. Terviklus ei sigine kaugeleki ainuüksi n. ö. latvade kokkusiidumisest jättes tüve ja juured omapead. Kuigi Edustusest kõrvaldada ebaasjalikud lõhed, ei pääse selle mõju ilma hea kontaktita üliõpilashulkadega ometi täiele maksvusele. Kui Edustusest reflekteeruks orgidesse vaid positiivset töövaimu, eks ole see päevaselge, et siis ka positiivne suhtumine igas üksikus orgis areneb teiste rühmituste vastu. Suur tähendus on siin — nagu allpool lähemalt näeme — et kõik orgid hoolitseksid oma kasvatuse teadlikkuse ja huvi eest üliõpilaskondlikes küsimusis, andes seega soodsa pinna Edustuse ja üliõpilaste lähenemiseks. Keskmise tudengi on neis küsimusis liiga väheteadlik.

Ses mõttes tuleb kahetseda, et Edustusel õigust pole mõjustada orgide siseelu, ühtlustades ning üles seades teatavaid üldiseid kasvatustikke juhtnõõrid kõigile orgidele, korraldades selliste küsimuste arutamiseks orgide vastavate ametnike nõupidamisi.

Sideme loomiseks Edustuse ja üliõpilashulkade vahel tuleb lugeda tarvilikuks mooduseks põhikirjas ettenähtud üliõpilaskonna üldkoosolekuid¹⁾, mis juba kaua enam rakendamist leidnud pole.

Praegu, mil peamiselt tihedamas läbikäimises

¹⁾ võiks vastu võtta ainult resolutsioone, mida lõplikult läbi arutaks Edustus.

üksnes samasse orgitüüpi kuuluvad orgid, jääb teiste mõtteilm ja vaim paljudele tundmata maaks, kivistakse ainult omasarnaste seas, suutmata mõista teisi. Kui säärasele üldkoosolekule lisada veel seltskondlik osa, siis, tuleks küll kindlasti arvata, oleks mõju võrratult sügavam ja konkreetsem, kui ainult teadmine üliõpilaskonnast, mille tegelik eksponent on senini olnud oma seinte vahele sulgenud „kõrge poliitikaga“ tegelev esindajate kogu pluss vähesed üliõpilaskondlikud ühisüritused. Seal esinedes saaksid Edustuse liikmed jällegi lihaks ja vereks, astudes sammu lähemale üliõpilasmassile. Vastastikused külaskäigud orgides, omavahelised ettekandeõhtud, kartellid, vahekorrad, lepped, üldine üliõpilaskord, üliõpilaskohus jne., mis samuti omavad tähtsa koha ühishvaimu tekkes — jääksid väljaspoole käesoleva kirjutise piire.

Tahame asjasse parandust — ei piisa üksnes sellest, et loetella väärnähteid s. t. sümptome, vaid tuleb neist tungida edasi ja sügavamale, siis tabame juuri. Kas saab siin etteheiteid teha üksi Edustusele? Peab kõhklemata arvama, et ei. Kuigi vahest sealtpoolt üliõpilaskondliku solidaarsuse arendamiseks pole tehtud kuigi palju, tuleb kinni naelutada, et orgide poolt on vähe silmas peetud seda vaimu, meelsust, mida istutatakse üliõpilassisse. Seks on tarvilik, et igas orgis konkreetiseeritakse kasvatuse eesmärgid, rõhutades ja varudes kasvatuskontseptsioonis tähtsa koha üliõpilaskondlikkusele ja rahvuslikkusele, ebamäärase „iseloomu kasvatamise“ ja „ilmavaate arendamise“ kõrval. Nii, et kõik selgitused ning juhatused toetuks üliõpilaskondlikule solidaarsusvaimule ja respektile teiste üliõpilasorgide vastu. Kõrgelt tuleks ses suhtes hinnata just igal semestril organisatsiooni astuvaid noori, kes tavaliselt on vägagi vastuvõtlikud. Olles püstitanud üksikasjalikumad juhtlauseid ja täpsemad programmid kasvatustöö ja taotluste jaoks, mis oleks koordineeritud kõikide orgide vahel ning mis põrmugi ei tarvitse rii-vata üksiku orgi individuaalsust, küll aga annaks vaid terve, avarapiirilise, rahvuse seisukohalt tarvilikul määral salliva ellusuhtumise — vahest siis võiks meie üliõpilaskonnas üksteisemõistmine palju suurenedada.

Halb on, kui noorliikmetele ei seletata süstemaatilist üliõpilaskonna mõtet, tööd ning minevikku, kui nende teadmise moodustavad juhuslikud siit-sealt kinnipüütud väljendused ning mõtted, mis jäävad katkelisteks ja on tavaliselt värvitud vastava orgi subjektiivse vaatenurgaga, mis eriti Edustuse valimiste eel moonutatud sageli oma meeste võimu ja prestiiži küsimuseks.

Suur ja tähtis osa eelpiiritletud meelsuse loo-

miseks on n. n. Vanamehe tundi del¹⁾, mille ülesandeks meie orgides on suuremalt jaolt võetud noorliikmete juhatamine pea ainult orgi elu sisemistesse probleemidesse. Kõneldakse, — niipalju kui nende ridade kirjutajal teada, — ainuüksi kodukorras, õpetatakse kuivi fakte orgi asumiselt, tähtsamaist ametnikest, rõhutatakse auasjade lahendamise korda, ka õllepudeli käsitlemise korda²⁾ (lisaks vahest veel üldise viisakuse küsimusi) — lühidalt tegeldakse ainult küsimustega oma orgi raamides. Nii tärkab „meie“ vaimus, mis ei näe kaugemale oma orgi piirest. Pole imestada siis, kui juba loomult tihe ja umbne õhkkond otse läpastub produtseerides sääraseid „burše“, kellest paljuilgi aimu pole üliõpilaskondlikust ideoloogiast, üliõpilase osatähtsusest rahvuslikus elus, üliõpilase maailmavaate küsimusist. Teadlikkus seesuguseis küsimusis suudab kujundada vaimulaadi sallivaks ja anda eeldusi sõbraliikluseks koostööks üliõpilaskonnas. Meie üliõpilaskasvatuse tõhukuse huvides oleks hädavajalik luua teatav eesti üliõpilasi de aal, sobiv üliõpilastüüp. See nõuaks kogu probleemi käsitlemist kasvatusteaduslikust seisukohast. Niisugune teos ootab osavat sulge. Teaduslik-kriitiline lähene mine meie traditsionaalsele kasvatusele näitaks, kui võrd jääb püsima meie paljukiidetud korporatiivsest kasvatusest tõelise kasvatuseks, ning kui võrra on õigustatud rahvusliku pedagoogika seisukohalt kasvatusemeetodid ja abinõud meie üliõpilaskonna ühes osas. Seepärast on vajalik igas orgis noorliikmetega analüüsida eesti üliõpilas-

1) pole tähtis, kuis neid kusagil nimetatakse

2) ülaltoodu ei tarvitse maksta kõigi orgide kohta.

tüübi küsimust, andes tõuget selle üle järgi mõtlemiseks. Valgustatagu seda küsimust rahvusliku tuleviku ja demokraatliku riigi nõuete seisukohalt. Tulemus oleks, et kõigis orges hakatakse enam-vähem ühtlaselt aru saama eesti üliõpilase mõistest ja pikkamööda tunda end saatuskaaslasina, kel ühised taotlused ühiskonnas. Siis vahest sõnaldaksime minetada palju üleliigseid saksikuid buršikombeid, luues uut sümboolikat, kombeid, terminoloogiat ja algupärasemat üliõpilaslaulu. Solidaarsus-ideele antagu väljapaistev koht. Tutvustagem ja selgitagem, milline rahvuslik kuritegu, kui nii võiks öelda, on üliõpilasorgide omavaheline hõõrumine, kui võrd halvasti see kaudsel teel mõjustab rahva rahulikkude arengut. Aratagem põlastust väiklaste näakluse vastu, mis paiguti ohtralt esinenud minevikus ja olevikus, käsitlegem nii, et noored õpiksid möödunust, ei kordaks varemata üliõpilasgeneratsioonide vigu, kelle tegevuse üle hõljab varjuna intriigitsemisvaim. Muidugi ei tähenda see, et kaoksid täielikult eriarvamused (see nõuaks juba tasalülitamist!), küll aga nihkuks need positiivsele pinnale ning küllap siis peetaks silmas üldkasu. Solidaarsus on üks vahendeist, millega tõhukas realiseerida üliõpilaskonna ja rahvuse kui terviku aateid.. Selt vaatekohalt lähenedes käsitletud probleemile võime loota küll mitte äkilist, ent ometi peatset murrangut tänapäeva olukorras. Siis realiseeruks üliõpilask. ka sisuliselt¹⁾.

Aleks. Ers.

1) Võiks konstateerida, et eelnenud ridades arendatud vaim ja juhtimõtted on leidnud viimisel ajal rakendamist meie vanimas üliõpilasorgis vanamehe ja nende ridade kirjutaja ühisel koostööl.

Ühe algupärandi esietenduse puhul

Juhan Jaik'i 3-vaat. rahvatükk „ESIVANEMATE KULD“ „Vanemuises“. Lavastaja E. Türk, dekoraa tor V. Haas.

Tänavukevadine lõppev hooaeg on „Vanemuise“ kui kunsti teatri elus üks lõhestatumaid, täis sisetunnet käärimist ja kindlustuse tunnet. Kogu töögi ilma kindla kunstilise juhita ja ühtlustava käeta kandis reformideeelset lavatäitmise ilmet. Mõnegi tüki juures tundub, et selle lavalevõtt pole tingitud niivõrt lavakunstilisest loomistahtest, kui võrt tarvest lihtsalt midagi repertuaari võtta. Ei saa öelda, et väheste kevadtalve kuudega pole tehtud tööd. Esietendusi on pakutud rohkem, kui eduka töö nimel „Vanemuise“ noorelt ja väikesear-

vuliselt trupilt tohiks nõuda. Kahjuks on teatris valitseva õhustiku juures kogu looming keskpärasuse, halluse looriga kaetud. Õnnestunud pole ka praeguse positiivse suuna man nii olulise tähtsusega oma repertuaari valik. Laval nägime A. Raagi „Mässu vaimu“, mis hea reklaami tõttu teatud määral kujunes kassatükiks, K. A. Hindrey „Raidaru kirikumõisat“ ja viimasena Juhan Jaigi „Esivanemate kulda“. Kõigis neis tükkides puudub omadus jäädavalt pääseda meie lava valitsema, pole ka tugevat ideelist baasist, ei ka kooli loovaid voorusi. Teatri kunstiline juhtkond repertuaar-komisjoni näol pole kuigi avapääselt oma ülesannet võtnud ja kas teadlikult või ebateadlikult

kasutanud teatrit mõnevõrra oma inimeste lavalisteks esisammudeks. Jääb lootus, et sügisel „Vanemuises“ uue režii all sellised nähted ei korduks ja hakkaksid puhuma värs kemad ning enampakkuvad tuuled.

Hooaja eelviimane algupärandi esietendus andis J. Jaigilt „Esivanemate kulla“, mis õieti dramatiseering sama autori jutukesest „Pombi ja Ütsimärdi nõid“. Et meie algupärane looming ainult lavale on õige kasiin, kuid nõudmine uute tükkide järele praegusel omakultuuri rõhutamise ajastul suur, siis on ka kuidagi mõistatav dramatiseeringutega repertuaari täitmine. Dramatiseering aga ei oma kunagi seda õiget hõngu, mida leiame otse lava tarvis kirjutatud teoses.

„Esivanemate kuld“ on sisult

rahvatükk, keele lopsakuse, situatsioide veidruste ja dekoratsioonide lihtsuse tõttu täiesti sobiv maa lavadele. Ei saa aga pidada küllaldaseks sellise jandilaadilise tüki repertuaari võttu akadeemilise linna vaimu valgustamiseks. Otsime ja ootame peale ilusate rahvalike fraaside ja leidlike situatsioonide ka tuuma. Seekordses kodukäijate ja esivanemate „varanduste“ otsimise tükis puudub kandevee idee. Pateetiline lõpuepisood, kus Ameerikast tulnud noormees avaldab tahet esisade talu ülesehitamiseks, pole küllaldane ei programmisamaaluse ega rahvusliku vaimugi näitamiseks. Ei saa aga ütlemata jätta, et Juhan Jaigi rahvapärane humoorinärvi leidlike väljendustega kohati tasus seda, mis jäi üldmuljes puudu. Psühholoogiliselt otse klassilise selgusega esitati metsakolga kingsepa hirm kirja ees jne.

Osakandjaid väärivad seekord teenitult kiitust R. Ratassepp kingsepp Saamuel Mudakurvitsana. Ratassepal oli siin võimalus oma karakternäitleja anni hästi rakendamiseks. Ta kuju, suhtumine maailmasjusse, üleminekute nüansseerimine jäävad püsivalt meelde. Vaevalt saab uskuda, et suudetakse paremini väljendada lihtsa inimese hirmu kirja ees, mis saabub esimest korda üle 30 aasta, kui seda tegi Ratassepp. Elust võetuna anti edasi ka vaidlus verstade arvust kahe asula vahel. Ratassepale sekundeeris hästi L. Tubin Mudakurvitsa naise Kaiena.

Käreda, küllalt piiratud mõistuse ning külavahelise „nii ja teisiti“ jutupuhujana sobib ta hästi meie maaihiskonda. Kaie keerutused abiellumisest tuletasid elavalt meelde kaasaja ajalehtede poliitilist juhtkirja. Puhtal kujul travmeeluse pärlite ütlejana oli autori poolt mõeldud kaval vanamees Vana Surm (E. Türk), kes ka oma ülesande päris huvitavalt lahendas. Kuidagi aga ei sobinud põrmugi 70-aastasele külaraugale deemonlik, hiiliv kõnnak! Tuleb ikkagi eraldada kangelasdraamade kurja kehastajat ja lihtsat, kuigi kavalat külataati. Taluperemees Jaak Pull (J. Kull) oli realistlikult joonista-

tud, samuti ta kasutitär Liide (H. Aren). Viimase elurõõm esines selles lavastuses õieti ohjeldatult ja mõjus sümpaatsena. Hangeldaja Härg (V. Kurg), samuti poisike Pombi (E. Pulst) andsid liialt tehtud tüübid. Ebaeluliseks, õige toonita ja jooneta jäi ka noormees Ameerikast (A. Rebane).

Dekoratsioonide puhul tahaks märkida, et muidu üpris leidlikult ja hoolsalt oma ülesannet võttev

V. Haas, oli seekord viimases vaatuses maastikust fooni loomises saamatu. Õuetagune künkas ei tekitanud kuidagi kauguse-tunnet, vaid jäi lõuendiliseks.

„Esivanemate kuld“, mis põhjustas naeru ja lõbusat tuju, oleks võinud sellisena ka hoogsalt lõppeda. „Laulva pimeduse“ tulek lõpu-efektiks on iidsete aegade magusromantiline võte ja mõjub tänapäeval läägel.

Edg. V. S.

Edustuse koosolek

Koosolek 5. aprillil 1935. a.

Koos 29 liiget. Juhatab esimees ksv. A. Meil, protokollivad ksv. ksv. A. Vaigo ja V. Kiršfelt.

Päevakorras: 1. Eelmise koosoleku protokoll. 2. Juhatus otsuste kinnitamine. 3. Üliõpilaskonna juhatus kodukord 1. lugemisel. 4. SELL keskbüroo istungi aruanne. 5. Üliõpilaskonna välismärgi küsimus. 6. Täiendavaid valimisi. 7. Läbirääkimisi.

II.

Pääle eelmise koosoleku protokollil vastuvõtmist kinnitatakse rida juhatus otsuseid: 1. Saata Vabariigi Valitsusele palve, et võimaldaks kõigi SELL maade üliõpilastele hinnaalandusega sõit Vabariigi raudteedel. 2. Määrata keh. kasv. toimkonnale käsipalli võistlusreisiks Riiga Kr. 200.— ja lisaks Kr. 300.— edasisõiduks Poola, kui see teostub. 3. Määrata käsiraamatu-koguhoidja palgaks Kr. 25.— kuus 9 töökuu eest aastas, kusjuures raamatukogu peab olema avatud vähemalt 1½ tundi päevas. 4. Üliõpilaskond on nõus Raamatuaasta hääks läbiviimiseks kaasa aitama: a) kõnelejate kaudu propagandakoosolekuil, b) „Üliõpilastele“ Raamatuaasta erinumbri väljaandmisega, c) „Üliõpilastele“ ladinakirjale üleviimisega, d) Kr. 150.— määramisega Raamatuaasta kestel ilmunud parimale kõlvulikule novellile. 5. Pöörduda Ülikooli Valitsuse poole soovivaldisega, et võetaks kaalumisele ja leitaks võimalusi kõneoskuse õppetooli asutamiseks Tartu ülikooli juures.

III—IV.

Üliõpilaskonna juhatus kodukord kinnitatakse 1. lugemisel ühehäälselt. Samuti võetakse teatavaks SELL keskbüroo 17. märtsi istungi aruanne.

V.

Üliõpilaskonna välismärgi küsimuses on Edustuse liikmed ksv. ksv. L. Laja, A. Vaigo ja V. Tomingas esitanud Üliõpilask. juhatussele Edustuse päevakorda võtmiseks esitise, mille kohaselt Üliõpilaskonna esindajail on esindusülesannete puhul üliõpilasmütsi kandmine kohustuslik. Vastavalt sellele tuleks muuta ka välismärgi statuuti (Edustuse poolt vastu võetud 11. II 1922. a.), millise muutmissetpanek on järgmine:

§ 1. Eesti Üliõpilaskonna välismärgiks on üliõpilasmüts.

§ 2. Üliõpilasmüts on sametist, mütsipõhi on valge, äär tumesinine, nokk must. Üliõpilasmütsi Edustuse poolt kinnitatud proov hoitakse Üliõpilask. arhiivis.

§ 3. Pääle Üliõpilaskonna Edustuse poolt kindlaksmääratud üliõpilasmärgi ei või üliõpilasmütsil kanda mingit muud välismärki.

§ 4. Üliõpilasmütsi võivad kanda immatrikuleeritud üliõpilased. Üliõpilaskonna esindajale on esindusülesannete puhul üliõpilasmütsi kandmine kohustuslik.

§ 5. Akadeemilise elu pidulikudel sündmustel võivad ülikooli õppejõud ja Tartu ülikoolis immatrikuleeritud olnud isikud kanda üliõpilasmütsi.

Märkus: Mütsi korralliku kandmise reguleerimiseks tuleb teha erimäärustik.

Ettepanek toob esile elava sõnavõtu. Ksv. K. Päril väidab, et üliõpilask. välismärgi probleemi juures esinevad mitmesugused vaated. Ettepaneku tegijad oleksid pidanud küsimuses arvestama ka teiste töekspidamisi, mis eeskätt vajalikud rahuliku üliõpilaskondliku koostöö huvides. Peab otstarbekaks jääda senise korra juurde. Ksv. E. Ott ei poolda üldse erilise üliõpilasmütsi olemasolu. Ülikooli juures on registreeritud organisatsioonide värvikatted, mis on sama sobivad esinduseks. Pealegi on üliõpilaskond ajajooksul läinud rohkem värvide poole: mitmed seni valget üliõpilasmütsi kandnud orgid on võtnud tarvitusele värvid.

Ksv. L. Laja annab pikema ülevaate üliõpilasmütsi ajaloost ja rõhutab esitatud ettepanekut, sest mütsiküsimuse lahendamiseks tõendame, et terviklik üliõpilaskond kui ka rahvuslik ühistunne ei ole ainult paljas akadeemiline kõnekäänd. Ta näitab arvudega XIV Edustuse valimistel, et üliõpilasmütsi kandjad on saanud üle paarisaja hääle rohkem kui seda värve kandjad.

Ksv. A. Vaigo: Praeguses olukorras ei ole soovitatav küsimust lahendada ettepaneku läbisurumisega, mis võib rikkuda vahetõrki ja ei aita kuidagi kaasa terviklikkuse loomisele. Küsimus sellisel kujul võiks jääda tulevikuks. Küll aga enne kõike tuleks üliõpilasmütsile luua kaal ja väärikus, mis jätab praegu soovida.

Järgnevates sõnavõttudes ettepaneku toetuseks tähendatakse, et kui minnakse välja üliõpilaskonna nimel, siis sünnib see viimase, aga mitte organisatsiooni esindajana. Seepärast on soovitatav ühtlase esindusmärgi kandmine.

Ksv. E. Ott teeb ettepaneku: Tartu Üliõpilaskond ei poolda mingit esindusmütsi.

Hääletusel saab ettepanek poolt 4, vastu 7, erap. 17 häält. Ksv. ksv. Laja, Vaigo ja Tomingase ettepanek poolt 9, vastu 17, erap. 2. Seega jääb välismärgi küsimus endiseks.

Õienduseks dr. J. Vasara õienduse puhul

Lugupeetud „Üliõpilaslehe“, toimetaja.

„Üliõpilaslehe“ eelmisest numbrist leian härra dr. J. Vasara õienduse „tegelinski“ puhul, milles härra doktor väidab, et nende ridade kirjutaja olevat ekslikult tõlgendanud tema artiklit „EKL-i liisand meie sotsiaalsele kultuurile“.

1) Jutt ei olevat olnud mitte seltsidest ja korporatsioonidest, vaid — „korporatsioonidest ja kaudselt ainult ühest seltsist (EÜS)“.

See õiendus ei pea paika. Igaüks võib kontrollida kõnesolevast artiklist k. a. „Üliõpilasleht“ nr. 4, lk. 110/112, et kordagi härra dr. J. Vasar ei otseselt ega kaudselt ei kõnele EÜS-ist, vaid kogu aeg kahest üliõpilaskonna osast, mille üheks pooleks on korporatsioonid. Paraamatult tähendab see teine „ringkond“ — seltse üldiselt. Arusaamatuks jääb, miks härra doktor oma õienduses kujutab alul kõikidele seltsidele suunatud etteheidet ainult EÜS-ile sihituks?...

2) Teiseks väidab härra doktor, et tema sõnad „tegelinskit kasvatamise“ kohta ei käivat oleviku kohta.

Kuigi kõnesolevast artiklist on raske näha mingit ajalast piirdumist (kuna vastaspoolest kõneldakse üldiselt — „sellise kultuuritüübi kasvatamine on k. alati olnud võõras“ — siis loomulikult peaks see käima ka antiteetiliselt käsitletud seltside kohta), siiski olen heameelel valmis aktsipteerima autori hilisematki reservatsiooni. Ometi ei saa jätta sisuliselt vastu vaidlemata väitele, nagu oleks minevikuski olnud „spetside-tegelinskit“ kasvatamises mingit vahet organisatsioonitüüpide vahel. Kahtlemata ei ole seltsid kasvatanud (ega seda tahtnud teha) võrreldavatel ajajärkudel enam „tegelinskit“ kui korporat-

sioonid. Vastupidist saaks tõestada ainult statistikaga.

3) Edasi rõhutab härra doktor, et tema pole kusagil öelnud, nagu oleks EÜS „kunagi produtserinud ainult universaalrahvamehi etc.“.

Seda väidet ei ole nende ridade kirjutaja kunagi härra dr. J. Vasarale omistanud. Endastmõistetavalt ei ole jutt mitte sellest, et üks pool kasvataks „ainult“ üht tüüpi ja teine teist, vaid nende ridade kirjutaja on tagasi tõrjunud härra doktori tõestamata väite, nagu oleks „erikutsetel teotseva intelligentsi kasvatamise“ primaat korporatsioonidel ja seltsidel kalduvus „tegelinskit“ tootmiseks. See põhjendamatu väide leidub siiski kahjuks härra doktori kõnealus kirjutises, kuigi viimane pool väitest on esitatud antiteetilisel kujul.

Piinlikult torkab silma härra dr. J. Vasara poolt õienduses tarvitatud toon ja paikapidava argumentatsiooni asemel eelistatud üleolev meeletuletus, et tema on kriitiku õpetaja ja sellest „pisut vanem teadusemees“. Kahjuks see ainus täiesti õige väide härra dr. J. Vasara õienduses ei aita kritiseeritud punkte parandada. Muidugi ei oleks nende ridade kirjutaja sõandanud oma akadeemilise õpetajaga vaielda selle teaduslikul erialal, kuid talle näib, et kõnesolevaid küsimusi härra dr. J. Vasar on võtnud üliõpilaskorraldusorganisatsiooni kirgliku liikme ainult liigagi ebateadusliku eraharustusena.

Lõppeks härra dr. J. Vasar hoiatab kriitikut aega viitmast ebaproduktiivse „tegelinskit-spetside“ statistikaga. See hoiatus on ilmaaegne, sest nende ridade kirjutajal ei ole mingit huvi ega põhjust uurida seda tema tööalast eemalseisvat probleemi. Kui aga härra doktor tahab vähegi põhjendada oma „tegelinskit“ produktsiooni kohta käivat väidet, siis tuleb temal paramatult veidi vaeva näha vastava statistika kallal.

Lugupidavalt

Ilmar Tõnisson.

Tartu, 7. mail 1935.

VI.

Revisjonitoimkonna juhatajaks lahkunud ksv. B. Tantonil asemele valitakse ksv. V. Janverk; toimkonna liikmeks ksv. A. Kärnsa asemele ksv. A. Lübek.

Ü. S. Liivika pühitses aastapäeva**Asutati Vilistlaskogu Tartu osakond**

Tänavu möödus 26 aastat sellest, kui 1909. a. kevadsemestril grupp tuliseid eestluse eestvõitlejaid ning omariiklusidee kandjaid Riia Polütehnikumi üliõpilaste hulgast liitus ja asutas Riia Eesti Üliõpilaste Seltsi, mis peale mitmeid raskeid katsumisaegu Riias ja Moskvas jõudis lõpuks ometi omariikliku ülikooli osaliseks ja mis nimemuutnult elab praegu Ü. S. Liivikana võimsalt edasi.

Pühade tõttu nihkus Ü. S. Liivika 26. aastapäeva pühitsemine ametlikult põhjendamispäevalt 21. aprillilt tänavu 27. ja 28. aprillile.

Nii peeti siis laupäeval, 27. aprillil aastapäeva puhuline perekonnaõhtu Seltsi vilistlaste, kaasvõitlejate ja kutsutud naiskülaste osavõtul. Järgmisel päeval oli kell 12.00 Seltsi ühispildistus „Vane muises“. Sellele järgnes vilistlaste pere ja kaasvõitlejate pidulik ühislõuna Üliõpilasmajas. Sealt siirduti Seltsi ruumesse, kus toimus kõigepealt Seltsi Vilistlaskogu Tartu osakonna asutamiskoosolek.

Vilistlaskogu Tartu osakonna järele oli Seltsil tarvidust juba ammu. Nimelt asub ju Ü. S. Liivika Vilistlaskogu alaliselt Tallinnas ja suur hulk kaasvõitlejaidki teenib Tallinnas ametkohtadel, kuid samaaegselt väga suur hulk vilistlasi, nende hulgas mitmeid ülikooli-õppejõude, riigi- ja omavalitsustege-lasi j. t., asub Tartus. Vilistlaskogu Tartu osakonna ellutulekuga on nüüd võimalusi suuresti avardada Tartus asuvate liiviklaste omavahe-list suhtlemist.

Pühapäeva õhtupoolikul peeti Seltsi pidulik aastapäeva-koosolek Seltsi vilistlaste ja kaasvõitlejate rohkel osavõtul. Pidukõne pidas ksv. E. S. Teppan-Salumaa teemal „Teadus ja maailmavaade“. Peale ametliku osa toimus töötuse andmine oma riigile ning rahvale Ü. S. Liivika juhtmõtte kohaselt: *Ex solo ad solem soli patriae*.

Kuigi tänavune aastapäev ei tähistanud juubeliaastat, siiski oli liiviklaste osavõtt Seltsi aastapäeva pidustusist väga elav.

Korp! „Harjola“ 10. aastapäev

8. mail möödus 10 aastat korp! Harjola asutamisest. Aastapäeva pidustused peeti 4. ja 5. mail, milliseks ajaks oli Tartusse sõitnud kaudis suurel hulgal eemalviibivaid vilistlasi ja kaasvõitlejaid.

Pidustused algasid vaigse päevaga laupäeval ning sellele järgneva piduliku jumalateenistusega Ülikooli kirikus kell 20. Kirikusse viidi esinduskorras ka uus esinduslipp, mille õnnistamist toimetas vil! A. Lepp Tallinnast. Algliturgia pidas vil! J. Sõmmer Tartu Pauluse kogudusest.

Peale jumalateenistust oli kell 22 perekonnaõhtu konvendi ruumes, millest oli väga elav osavõtt. Pidulikuma osa moodustas aktus pühapäeval 5. mail kell 12, millest võtsid osa esindajatena — kutsutud külastistena teiste korporatsioonide esindajad.

Aktus algas koraali ning vaimuliku kõnega vil! J. Sõmmer'ilt. Ter-

vitus- ning avakõne pidas esimees ksv! R. Koolmeister, millele järgnes vilistlaskogu esimehe vil! dr. med. M. Kase ülevaade konvendi arengust ning tegevusest. Meeleolukohase peokõnega esines asutaja liige vil! K. Talts ning teadusliku kõnega vil! mag. phil. P. Hamburg teemal „Eesti raamatu areng“.

Järgnesid tervitused. Esimesena sai sõna vilistlaskogu esimees vil! M. Kask. Järgmisena tervitasid ksv! A. Luud — Eesti Korporatsioonide Liidu nimel ja ksv! H. Kokk — Naiskorporatsioonide poolt. Kirjalikke tervitusi oli saabunud ülikooli rektorilt prof. J. Kõpp'ult, linnapea A. Tõnissonilt, piiskop Rahamäelt ning kõigilt teistelt üliõpilasorganisatsioonidelt ja üliõpilaskonna juhatuselt. Aktus lõppes esimehe lõppsõnaga, millele järgnes hümn.

Pühapäeval peeti ka konvendi ja vilistlaskogu ühine koosolek, millele järgnes kell 18 pidulik üldkoosolek ja vennastuspidu.

Akadeemilisi teateid**Ülikooli lõpetasid****ÕIGUSTEADUSKONNAS:**

Oskar Juksar, Eduard Tiro.

ÕIGUST.-MAJANDUSTEADUSE OSAKONNAS:

Arnold Thielik, Ferdinand Kongo, Gottfried Redi.

FILOSOOFIATEADUSKONNAS:

Paul-Friedrich Saagpak (cum laude), Johannes Tavast, Johannes Vinterfeldt.

MATEM.-LOODUSTEADUSKONNAS:

Lydia Schlukum (cum l.).

UUS DOKTOR.

Loomaarstiteaduse doktori diplom otsustati välja anda Elfriide Ridala'le, kes 30. märtsil s. a. kaitses väitekirja „Hügieenilisi uurimusi Tartu müügipiima kohta“.

DIPLOOMITUD EDASIÕPPIJA.

Diploomitud edasiõppimise aega pikendati pr. V. Poska-Grünthal'ile.

TÄITMISELETULEVAID ÕPPETOOLE.

Usuteaduskond asub süstemaatilise usuteaduse professori täitmisele, arvates 10. maist s. a. (õppe-

tool vabanes piiskop H. B. Rahamäe lahkumisega).

Loomaarsti-teaduskond asus anatoomia, embrüoloogia, histoloogia ja võrdleva anatoomia professori täitmisele, arvates 5. maist s. a. (õppetool vabanes prof. H. Richter'i lahkumisega 1933).

Õigusteaduskond on otsustanud asuda vabanenud majanduspoliitika õppetooli täitmisele. Täitmisele asumise tähtpäevaks kinnitati 10. mai s. a.

RIIGIVANEM KINNITAS PROFESSOREID.

Riigivanem on kinnitanud dipl. ins. Vladimir Pave'i tehnikateaduskonda veemajanduse ja vesiehitiste erakorraliseks professoriks, geoloogia ja paleontoloogia erakorralise professori dr. phil. nat. Armin Öpiku samale õppetoolile korraliseks professoriks ja dr. jur. Leo Leesment'i õigusteaduskonda tsiviilõiguse dotsendiks.

KINNITATI

Senine ülemääraline noorem ass. II haavakl. arst J. Vöhrmann kinnitati sama kliiniku teiseks vanemaks assistendiks.

Edasi kinnitati ametisse anatoomia inst. aj. demonstraator A. Hunt, füsioloogia inst. aj. abij.

E. Tootson, nahapolikliiniku noor-ass. A. Poomann.

Koosseisulistele kohtadele kinnitati senised ajutised abijõud ja assistendid: matemaatika instituudi nooremaks assistendiks Alma Ruubel, tehnil. mehaan. ja raudkonstruktsioonide kabineti van. ass. H. Oengo, Ehituskonstruksioonide ja tsiviilehitiste kabineti noor. ass. k. t-ks A. Veski, Geodeesia kabineti van. ass-iks H. Muischnek, masinate konstruktsioonide ja tehnilise joonestamise laborat. van. ass. L. Tepaks.

Filosoofiateaduskonna seminari juhatajaks kinnitati dots. J. Vasar.

Teenistusaega pikendati: Kaubanduse kabineti noor. assist. Ebba Kerles'ile, Majandusgeogr. semin. aj. abij. R. Nõmmeots'ale.

VABASTATI.

Tegelikkuude majandusteaduste seminari juhataja kohalt vabastati dots. K. Müller omal palvel; ajutiseks juhatajaks kinnitati dots. E. Poom.

Omavalvel vabastati ametist II haavakliiniku noor.-assist. drnd. med. A. Meerits; tema asemele määrati arst F. Dehn.

PROF. O. MADDISONI ANNETUS.

Prof. O. Maddison kinkis Tehnilise mehaanika ja raudkonstruktsioonide kabinetile suurema kogu venekeelseid raamatuid ja jooniseid.

VABA STIPENDIUM.

Tartu Linna Koolivalitsuse teatel on Peeter Põllu nimelisest toetusrahast kr.150.—vaba. See toetusraha on määratud teaduslise töö jaoks pedagoogika alal. Üliõpilased, kes soovivad saada toetust, peavad kuni 15. maini s. a. esitama soovivalduse Linna Koolivalitsuse juhatajale, juure lisades olulised andmed, ülevaate seni tehtud töödest ja kavatsitava töö kava, mis peab olema heakskiidetud isikult, kelle järelevalvel töö tehakse.

„VILISTLASTE KAPITALIST“ MÄÄRATI TOETUSI.

„Vilistlaste Kapitali“ tuludest määrati esmakordselt toetusi ülikooli õppejõududele teaduslikuks otstarbeks, vastavalt selle kapitali põhimäärustele. Kasutatav summa, mis koosneb kapitali tuludest 1934. a. eest, oli Kr. 1300.— suur.

Ülikooli Valitsuse otsusel ja vastavate teaduskondade esitisel määrati sellest summast: dots. R. Mark'ile kr. 150 uurimistöe läbi viimiseks põlevkivi happetõrva üle; dots. E. Kant'ile kr. 200 Keski- ja Vahe-Eesti linnade ja alavite (Viljandi, Türi, Paide, Tapa, Rakvere) ja nende tagamaade majandusgeograafiliseks uurimiseks suvekuudel; prof. J. Mägiste'le kr. 350 keeleliseks uurimisreisuks Nõukogude Venes elutsevate läänemere-soome rahvaste keelepiirkonda; prof. A. Saareste'le kr. 225 täiendavate ja kontrollivate reisude jaoks Eesti keele atlase koostamistöö ja selle käsikirja lõpuleviimiseks; prof. A. Tamme Kann'ule kr. 375 Põhja-Eesti paekallaste käsitleva pikema töö käsikirja tõlkimiseks ingliskeelde ja jooniste valmistamiseks.

ÜLIÕPILASKONNA ESINDAJA UPSALA KEVADPIDUSTUSTELE.

Üliõpilaskonna juhatus koosolekul otsustati Upsala üliõpilaskonna kutsel saata Upsalasse üliõpilaskonna kevadpidustustele 18. maiks esindajana üliõpilaskonna esimees A. Meil.

5-LIIKMELINE DELEGATSIOON KAUNASE SELL-i 12. KONVERENTSILE.

Kaunases 18.—22. maini peetavale SELL-i üliõpilaskondade liidu 12. konverentsile otsustas üliõpilaskonna juhatus oma koosolekul saata ametlikkude esindajatena 5-liikmelise delegatsiooni. Üliõpilaskonna ametlikud esindajad on määratud nõnda, et neist kuulub osa vanasse edustusse ja osa uude. Delegatsiooni juhiks on välisloimkonna juhataja üliõp. L. Raudsepp. Teisteks ametlikkudeks esindajateks on kultuurtoimkonna juhataja üliõp. H.

Pello, laekur üliõp. Ott, majandustoimkonna juhataja L. Laja ja uuest edustusest üliõp. V. Pärtelpoeg. Tartu üliõpilaskonna esindajatele seltsivad kaks Tallinna Tehnikumi esindajat. Kes need on, ei ole veel teada.

EDUSTUSE KOOSOLEKUD.

13. edustus peab, nagu selgus reedel üliõpilaskonna juhatus koosolekul, veel kaks koosolekut. Need koosolekud on otsustatud pidada 15. mail ja pärast SELL konverentsi 23. mail. Seega peaks vana edustus töö lõppema ja kokku kutsutama uus, 14. üliõpilaskonna edustus. Arvatavasti peab uus edustus esimese koosoleku 23. mail, kuid selle kohta veel mingit otsust ei ole tehtud. Nii ei saada uut üliõpilaskonna edustust kokku kutsuda üliõpilaskonna põhikirjas ette nähtud 2 nädala jooksul pärast kinnitamist. See tähtpäev on 17. mai, kuid samal ajal sõidab terve rida uue ja vana edustuse liikmeid SELL-i konverentsile ja ka üliõpilaskonna esimees viibib Upsala pidustustel, mis toimuvad 18. mail.

VABA STIPENDIUM SOOMES.

Helsingi üliõpilaskonna poolt on meie üliõpilaskonnale teatatud, et sügiseks on vaba ühele Eesti üliõpilasele Helsingis õppimiseks 400 Smk. suurune stipendium. Stipendiumi saamiseks tuleb soovivaldused ja materjalid esitada 15. maiks.

STIPENDIUM SOOME KEELE ÕPPIMISEKS.

Eelmiste aastate eeskujul annab Akadeemiline Emakeele Selts ka tänavu 50-kroonilise stipendiumi ühele eesti ja sugukeeli õppivale üliõpilasele Soome sõiduks soome keele õppimise otstarbel.

ÕPPURSÕDURITE ÕPPEMAKSU TASUMISE TÄHTAEG 20. MAI.

Üle normaalaraja õppivate õppursõdurite palveid õppemaksu tasumise asjus käesoleva poolaasta eest ei ole Haridus-sotsiaalministeerium rahuldanud. Ülikooli Valitsus määras neile üliõpilasele õppemaksu maksmise tähtajaks 20. mai s. a.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Vastutav ja peatoimetaja: Karl Päril. Tegevtoimetaja: Jaan Ots. Toimetuse liikmed: V. Hanson, H. Pello. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus. Toimetuse aadress: Üliõpilasmaja, Tartu.

EESTI RIIDEVABRIKUTE
KEVADMUSTRID VALMISTA-
VAD TEILE TÕSIST RÕÖMU

A-S. KREENBALT

Järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute müügikeskkoht ja pealadu:

- BALTI PUUVILLA KETRAMISE
JA KUDUMISE VABRIKU A-S.
- KREENHOLMI PUUVILLA-
SAADUSTE MANUFAKTUURI O-Ü.
- SINDI TEKSTIILVABRIKUTE
ÜHISUS end. Vöhrmann ja Poeg
- EESTI NIIDIVABRIKU ÜHISUS

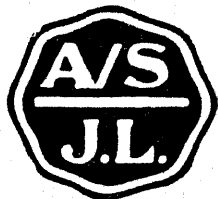
ETA

KAITSKE AEGSASTI OMA NÄO-
NAHKA

TEDRESAN

KREEMI JA SEEBI
MÕJUVAL ABIL

SAADAVAL KÕIGIS APTEEKIDES JA ROHU-
KAUPLUSTES

A-S.
PROV. J. LILL
TARTU

„Üliõpilasleht“

Toimetus ja tallitus

Üliõpilasmajas III korral on avatud
teisipäeval ja laupäeval kella 15—16

Aadr: Üliõpilasmajas, Tartu; tel. 2-91

Aasta tellim. — kr. 3.— ja 1/2 a. — kr. 1.50.
Välismaale: aastas kr. 5.— ja 1/2 a. — kr. 2.50.

Saadaval 1914, 1915, 1916, 1920—34 aas-
takäigud ja üksiknumbrid.

Varemaid aastakäike müüakse
30% hinnaalandusega.

AKG POSTIMEES

TARTUS, ÜLIKOOLI TÄN. 21/23, TELEF. 65, 80 JA 14-65
TALLINNA KONTOR: RAEKOJA PLATS 9 (VANAS VAEKOJAS)

EESTI KÕIGE VANEM JA MÕJUVAM PÄEVALEHT POSTIMEES

ILMUB 7 KORDA NÄDALAS

(79. AASTAKAIK) ON ÜLERIIKLIK, VARSKESISULISEM TUUMAKAM JA LOETAVAM PÄEVALEHT, MIS KASITAB OBJEKTIIVSELT KÕIKI POLIITILISI, MAJANDUSPOLIITILISI, HARIDUSE JA SOTSIAALELU KÜSIMUSI.

TELLIGE, LUGE GE JA LEVITAGE «POSTIMEEST»

siis kuulete kõigest, mis sünnib huvitavat kodu- ja välismaal • Laialdase lugejaskonna tõttu on kuulutustel «Postimehes» suur mõju — kuulutage «Postimehes»

MAAMEES

(ilmub 2 korda nädalas) on kõige odavam päevauudiste ja nõuandeleht maarahvale.

POSTIMEHE

TRÜKIKODA
KÕITEKODA
TSINKOGRAAFIA

rahuldavad asjatundlikult kõikide tellijate soove töö korral, jakiire täitmise ning odavuse poolest.

Töösturitele, ärimeestele ja kõigile teistele töötellijatele vajalikkude kirjaplankide, kviitungiraamatute, aruannete, prospektide, reklaamplakatite, nimekaartide, laululehtede jne. kõige soodsam tellimiskoht

POSTIMEHE

RAAMATUKAUPLUUS

TARTUS, SUURTURG 16, TELEFON 2-50. Suurim ja täielikum raamatuladu kõigilt aladelt. Suures valikus kooli-, büroo- ja kontoritarbeid, trükitud planketid, kviitungiraamatud, märkmikud jne. Tehke oma raamatute ja kirjutusmaterjalide ostud Eesti vanemast raamatu ja kirjutusmaterjali kauplusest.

Tellimiste vastuvõtmine saksa-, vene- ja ingliskeelsete raamatute peale

HIND 25 SENTI

